

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ

ΑΡΧΑΙΑ Γ/Β = 27

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ

ΚΑΤΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΝ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΣΑΡΡΟΥ

Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

1
8
2
1



1
9
7
1

Μαντώ Μαυρογένους.

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1971

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Β
548

ΣΤ'

89

ΣΧΒ

Ευριπίδης

ΕΥΡΥΠΗΛΟΥ
ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ



ΔΩΡΕΑ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΙΔΙΩΤΗΤΑ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ

ΣΤ'

89

ΣΧΒ

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ

Ευριπίδης

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ

ΚΑΤΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΝ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΣΑΡΡΟΥ

Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΕΛΛΑΣ



ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

21 ΑΠΡΙΛΙΟΥ ΕΔΕΛΦΕΙΑΤΟ

Ο.Ε.Δ.Β.

αριθ. αναμ. στοιχ. 2130 200 Έκδοσε 1941

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1971

472
579B
548

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΗΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΣ

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ (ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ), βασιλιάς τῆς Μυκῆνας, ἀρχιστράτηγος.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ (ΠΡΕΣΒΥΤΗΣ), πιστὸς δοῦλος τοῦ Ἀγαμέμνονα.

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ, τῆς Χαλκίδας (7 + 7 + 1 ἢ κορυφαία = 15).

ΜΕΝΕΛΑΟΣ βασιλιάς τῆς Σπάρτης, ἀδερφὸς τοῦ Ἀγαμέμνονα.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ, γυναίκα τοῦ Ἀγαμέμνονα.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ, κόρη τοῦ Ἀγαμέμνονα καὶ τῆς Κλυταιμῆστρας.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ (ΑΧΙΛΛΕΥΣ), βασιλιάς τῆς Φθίας.

ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ (ΑΓΓΕΛΟΣ).

ΟΡΕΣΤΗΣ, ἀδερφὸς τῆς Ἰφιγένειας (ἄφωνο πρόσωπο).

Ἡ σκηνὴ στὸ στρατόπεδο τῶν Ἀχαιῶν στὴν Αὐλίδα, μπροστὰ στὸ κατάλυμα τοῦ Ἀγαμέμνονα.

Ἀπὸ τοὺς τρεῖς ἠθοποιούς (ὑποκριτὰς) ὁ πρωταγωνιστὴς παρᾶσαινε τὸν Ἀγαμέμνονα καὶ τὸν Ἀχιλλέα. ὁ δευτεραγωνιστὴς τὸ γέροντα, τὴν Ἰφιγένεια καὶ τὸν ἀγγελιοφόρο. ὁ τριταγωνιστὴς τὸ Μενέλαο καὶ τὴν Κλυταιμῆστρα.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ

1. ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Πρὶν ξημερώσει, ὁ Ἄγαμέμνωνας βγαίνει ἀπὸ τῆ σκηνῆ του μὲ μεγάλη ἀγωνία καὶ ὁμιλεῖ μ' ἓνα δοῦλο του.

Ἄναιπαιστοι

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἐλα, γέροντα, μπρὸς στὴ σκηνὴ μου.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Θάρτω. Ἄλλὰ, βασιλιά μου, τί νέα σχεδιάζεις ;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Θάρθεις ;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Φτάνω ἀμέσως.

Δὲν τὸ πιάνει τὸ γῆρας μου ὁ ὕπνος
καὶ τὰ μάτια μου πάντ' ἀγρυπνοῦν.

5

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Σὰν τί τάχα νὰ φέρνει αὐτὸ τᾶστρο,
τὸ λαμπρό, ποῦ μεσοῦρανα τρέμει
στὴν ἐφτάστερη Πούλεια σιμά ;
Δὲν ἀκούεται φωνὴ κὰν πουλιῶν,
οὔτε θάλασσας· τέλεια γαλήνη
βασιλεύει στὸν Εὐριπο αὐτόν.

10

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Βασιλιά μου Ἄγαμέμνονα, τί ἔχεις
κι ἔξω ἐδῶ στὴ σκηνὴ σου γυρίζεις ;
Κι ἡσυχάζει δὰ ἀκόμα ἡ Αὐλίδα
καὶ τοῦ κάστρου οἱ φρουρὲς δὲν ἀλλάξαν.
Πᾶμε μέσα.

15

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ζηλεύω σε, γέρο
 κι όποιοι έζησε δίχως κιντύνους
 άγνωστος, κι άδοξος, τόν ζηλεύω·
 δέ ζηλεύω όποιοις ζοῦν στίς τιμές.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Μά έδῶ στέκει τῆς ζωῆς μας ἡ χάρη. 20

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Κι όμως εἶν' επικίντυνη χάρη.
 Κι οἱ τιμές εἶναι βέβαια γλυκές
 μά αν σκοντάψουν στά ένάντια, πικραίνουσι.
 Πότε τά σφάλματά μας στούς θεούς
 τῆ ζωῆ μας γυρίζουν ανάποδα, 25
 κι άλλοτε τῶν ανθρώπων πολλές
 καί δυσάρεστες γινῶμες τήν τρώγουσι.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Δέ μ' άρέσουν αὐτά, βασιλιά μου·
 μήν τά λές· δέ σε γέννησ' ό 'Ατρέας
 νάχεις όλα τῆς ζωῆς τάγαθά. 30
 Σά θνητός πού εἶσαι θάχεις χαρά,
 μά καί λύπη. Κι έσύ αν δέν τό θέλεις
 τῶν θεῶν οἱ βουλές τέτοιες εἶναι.
 Μά έσύ ανάφτεις τοῦ λύχνου τό φῶς 35
 καί τό γράμμα σου γράφεις αὐτό,
 πού στά χέρια σου άκόμα βαστάς,
 μά καί πάλι όσα γράφεις τά σβήνεις,
 τό σφραγίζεις καί πάλι τ' άνοίγεις,
 ρίχνεις τό πινακίδι σου χάμω
 καί χλωρό δάκρυ χύνεις,
 καί καμιά άμφιβολία δέν άφήνεις
 πῶς δέ βρίσκεσαι πιά στά καλά σου.
 Τί'ναι ό πόνος σου ; τί'ναι ; γιά πές μου.
 Θα τό πεις σ' άγαθό καί πιστόν άνθρωπό σου : 45
 στή γυναίκα σου τότε ό Τυνδάραος
 μέ εἶχε στείλει προικιό της
 καί πιστό σύνοδό της.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

- Τρεῖς κόρες τῆς Θεοσιάδας Λήδας γίνηκαν,
 ἡ Φοίβα, ἡ Κλυταιμνήστρα, πῶχῳ ὁμόζυγη, 50
 κι ἡ Ἑλένη, ποῦ γιὰ ταίρι τους τῆ ζήτησαν
 οἱ πρῶτοι τῆς Ἑλλάδας διαλεχτοὶ γαμπροί.
 Βαρεῖς φοβέρες μοίραζαν καὶ φονικὸ
 μελέταε, ὅποιος τὴν κόρη δὲ θὰ λάβαινε.
 Δὲν ἤξερε ὁ πατέρας τῆς Τυνδάραος 55
 πῶς νὰ τῆ δώσει ἢ ὄχι δίχῳς μπερδεμα.
 Τοῦρθε στὸ νοῦ του μεταξὺ τους νὰ ὀρκιστοῦν
 καὶ τὰ δεξιὰ τους χέρια δώσουν οἱ γαμπροὶ
 καὶ στοῦ βωμοῦ τὶς φλόγες νὰ χύσουν σπονδές,
 κι αὐτὰ νὰ βεβαιώσουν μὲ κατάρα τους : 60
 ὅποιου κι ἂν γένει ταίρι ἢ Τυνδαρίδα, αὐτὸν
 νὰ συμβοηθήσουν, ἂν ἀπὸ τὸ σπίτι του
 τὴν πάρει ἄλλος καὶ φύγει κι ἔτσι ἀφήσει αὐτόν·
 νὰ πολεμοῦν τὸν ἄρπαγα, νὰ τοῦ χαλνοῦν 65
 τὴ χώρα του ὁμοῖα, Ἑλληνικὴ καὶ βάρβαρη.
 Κι ἀφοῦ εἶχαν δώσει ὑπόσχεση, κι' ἔτσι ὁμορφα
 μὲ στέρια γνώμη ὁ γέροντας Τυνδάραος
 τοὺς εἶχε καταφέρει, τότε ἀφήνει πιά
 τὴν κόρη του γιὰ νὰ διαλέξει ἕνα γαμπρόν,
 ὅποιον τῆς Ἀφροδίτης οἱ γλυκὲς πνοὲς 70
 θᾶφερναν. Κι ἔτσι ἐκείνη τὸ Μενέλαο
 διαλέγει, ποῦ νὰ μὴν τὴν εἶχε πάρει αὐτός.
 Ἐκτὸς τῆς χώρας τῶν Φρυγῶν σὰν ἔφτασε
 στὴ Σπάρτη ὁ Πάρης ποῦ τὶς θεὲς ἐδίκασε,
 ὡς λέν, στολὴ φορώντας ἀνθερὴ, λαμπρὸς
 μὲ τὸ χρυσάφι καὶ μὲ λουσο βάρβαρο, 75
 πόθησε τὴν Ἑλένη, τὸ ποθεῖ κι αὐτὴ
 καὶ τὴν ἀρπάξει κι ἔφυγε πρὸς τὰ μαντριά
 τῆς Ἰδίας, σὰ δὲν ἦταν ὁ Μενέλαος
 στὸ σπίτι του. Κι ἐκεῖνος τότε σὰν τρελὸς
 ἀπὸ τὸν πόθο, στὴν Ἑλλάδα πρόβαλε
 τοὺς παλιούς ὀρκους τοῦ Τυνδάραου μαρτυριά,
 πῶς τὸν ἀδικημένο πρέπει νὰ βοηθοῦν. 80

Λοιπὸν ἄρματωμένοι οἱ Ἕλληνες ὄρμου
 ἔδῳ μὲς στήν Αὐλίδα τῇ στενόπορῃ,
 μ' ὄπλα, καράβια, ἀμάξια κι ἄλογα πολλά.
 Κι ἐμὲ διαλέγουν στρατηγό, πού εἰμ' ἀδερφός
 τοῦ Μενελάου. Κι ἄμποτε τάξιωμα 85
 τοῦτο νὰ τῷχε κάποιος ἄλλος, κι ὄχι ἐγώ.
 Κι ἐνῶ μαζεύτηκε ὄλος ὁ στρατός ἐδῶ
 μὲς στήν Αὐλίδα, στέκουμε ἀταξίδευτοι.
 Κι ὁ μάντης Κάλχας στήν ἀνάγκη λάλησε
 νὰ δώσω ἐγώ τὴν κόρη μου Ἴφιγένεια 90
 θυσία στοῦ τόπου τὴν προστάτισσ' Ἄρτεμη,
 κι ἔτσι θὰ πάμε καὶ τὴν Τροία θὰ πάρουμε·
 μὰ δίχως τὴ θυσία αὐτὰ δὲ γίνονται.
 Κι ἐγώ εἶπα στὸν Ταλθύβιο, καθὼς τάκουσα,
 νὰ διαλαλήσει πὼς ἀφήνω τὸ στρατὸν 95
 ἐλεύτερο νὰ φύγει, γιατί δὲ βαστῶ
 τὴν κόρη μου νὰ σφάξω. Μὰ ὁ ἀδερφός μου πιά
 μὲ κάθε λόγο νὰ ὑπομείνω τὰ δεινὰ
 μ' ἔπεισε. Κι ἔτσι γράφω στὴ γυναῖκα μου
 τὴν κόρη μας νὰ στείλει γιὰ νὰ παντρευτεῖ 100
 τὸν Ἀχιλλέα, παινώντας τὴν ἀξία του,
 καὶ λέοντας πὼς δὲ φεύγει μὲ τοὺς Ἀχαιοὺς,
 ἂν δὲ θὰ πάρει νύφη ἀπὸ τὸ σπίτι μας.
 Σὲ τέτοιο γάμο ψεύτικο ἢ γυναῖκα μου
 θὰ πίστευε νὰ στείλει ἐδῶ τὴν κόρη μας. 105
 Καὶ μόνοι ἀπ' ὄλους τὴν ἀλήθεια ξέρουμε
 ἐγώ, ὁ Ὀδυσσεύς, ὁ Κάλχας κι ὁ Μενέλαος.
 Ὅσα ὅμως τότε δὲν τὰ σκέφτηκα καλά,
 τ'ἀλλάζω τώρα, γέροντα, στὸ γράμμ' αὐτό,
 πού εἶδες νάνοιγοκλείνω στήν ἀστροφεγγιά. 110
 Ἐμπρός, πᾶρε τὸ γράμμα πιά καὶ πήγαινε
 πρὸς τ' Ἄργος. Κι ὅσα κρύβει μὲς τὶς δίπλες του
 θὰ σοῦ τὰ πῶ, γιατί εἶσαι στὴ γυναῖκα μου
 καὶ σ' ὄλο μου τὸ σπίτι πάντοτε πιστός.

'Ανάπαιστοι

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Λέγε και ξήγα μου, για να πῶ και με γλώσσα 115
σύμφωνα μ' ὅσα γράφεις στο γράμμα σου τοῦτο.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἦ τῆς Λήδας βλαστάρι, σοῦ στέλνω
νέα γραφή κοντὰ στ' ἄλλο μου γράμμα,
να μὴ στείλεις τὴν κόρη σου ἐδῶ
στὴν ἀκύμαντη Αὐλίδα, στῆς Εὐβοίας 120
τὴν πλατύκολπη τούτη φτερούγα.
Καὶ τὸ γάμο τῆς κόρης μας πλιὸ
θὰ τὸν κάνουμε σ' ἄλλον καιρό.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Κι ὁ Ἀχιλλέας ποὺ χάνει τὴ νύφη
δὲ θανάφει βαριά θυμωμένος 125
πρὸς ἐσὲ καὶ στο ταίρι σου ; Αὐτὸ
φοβερό εἶναι. Για ξήγα τί λές.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τ' Ἀχιλλέα μόνο τὸνομα βγήκε,
μὰ για γάμο δὲν ξέρει αὐτός, οὔτε
τὸ τί κάνουμε, οὐδὲ πῶχω τάξει 130
μὲ τὰ λόγια τὴν κόρη μου νύφη
στὴν ἀγκάλη του ἐγὼ να τὴ δώσω.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Φοβερὴ, βασιλιά μου, εἶχες τόλμη,
ποὺ ἐνῶ τάξεις τὴν κόρη σου ταίρι
να τὴ δώσεις στο γιὸ τῆς θεᾶς,
στοὺς Δαναοὺς για σφαχτάρι τὴ φέρνεις. 135

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ὅϊμέ, σάλεψε ὁ νοῦς μου!
Ὅϊμέ, πέφτω σὲ τύφλα βαρειά.
Τρέξε, κίνα τὰ πόδια γοργά,
τὰ γεράματα νικά.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Τρέχω εὐτύς, βασιλιά μου. 140

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Νὰ μὴν κάτσεις στοῦ λόγγου τὶς βρύσες,
γλυκὸς ὕπνος νὰ μὴ σὲ πλανέψει.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Μπά, θεὸς νὰ φυλάξει.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Καὶ παντοῦ εἰς ὅπου ὁ δρόμος χωρίζει,
κοίτα μήπως ἀμάξι κανένα 145
σοῦ ξεφύγει περνώντας γοργά,
ποῦ θὰ φέρει τὴν κόρη μου ἐδῶ
στῶν Δαναῶν τὰ καράβια.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Καλά.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Κι ἂν θὰ βρεῖς τὴν πομπὴ πρὸς τὶς πύλες τῆς χώρας,
τὶς χαβιὲς τῶν ἀλόγων νὰδράξεις, καὶ πίσω 150
στὰ Κυκλώπεια κάστρα ξανά γύρισέ την.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Πές μου, ἡ κόρη σου πῶς θὰ πιστέψει
κι ἡ γυναῖκα σου, τέτοια σὰν πῶ ;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τὴ σφραγιδα αὐτὴ ποῦναι στὸ γράμμα μου αὐτὸ 155
φύλαξέ την. Καὶ πήγαινε ἀσπρίζει τὸ φῶς
τῆς λαμπρῆς χαραυγῆς καὶ τοῦ Ἥλιου
τὸ τετράζυγο πύρινο ἀμάξι.

Βόηθησέ με στὰ βάσανα πῶχω. 160

Δὲν ὑπάρχει στὸν κόσμον κανένας

ὡς τὸ τέλος νὰ ζήσει εὐτυχῆς.

Δίχως λύπες δὲν εἶναι κανεῖς.

Ἐο γέροντας φεύγει. Ὁ Ἀγαμέμνωνας μπαίνει στὴ σκηνὴ του.

2. ΠΑΡΟΔΟΣ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ

*Έρχονται στὴν ὀρχήστρα 15 νιὲς Χαλκιδιώτισσες (7 + 7 + 1), ποῦ ἀπαρτίζουν τὸ Χορό. Ἄρχίζει ἡ Κορυφαία.

Η ΚΟΡΥΦΑΙΑ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ

Στροφή 1

Μὲς στῆς Αὐλίδας ἔφτασα τὰμμουδερό ἀκρογιάλι 165

τὸ στενορρέματο Εὐρύπιο περνώντας, σὰν ἀφῆκα
 τῆ χώρα μου Χαλκίδα ἐγώ, πού τὰ νερά τῆ θρέφου
 τῆς ξακουστῆς Ἀρέθουσας, νὰ ἰδῶ στρατὸ καὶ στόλο 170
 τῶν ἀντρειωμένων Ἀχαιῶν, πού μὲ καράβια χίλια,
 καθὼς μᾶς λέν οἱ ἄντρες μας, τοὺς ὀδηγοῦν στὴν Τροία 175
 ὁ ἀφέντης Ἀγαμέμνωνας μὲ τὸν ξανθὸ Μενέλαο,
 γιὰ τὴν Ἑλένη πού ἄρπαξεν ἀπ' τὸν καλαμοτρόφον
 Εὐρώτα ὁ Πάρης ὁ βοσκός, τῆς Ἀφροδίτης δῶρο, 180
 τότε πού μὲ τὴν Ἀθηνᾶ καὶ μὲ τὴν Ἥρα ἡ Κύπρη
 λογοφέρνε κι ἐμάλωνε στὶς δροσερὲς βρυσούλες,
 καὶ πῆρε τὰ πρωτεῖα τῆς ὀμορφιάς αὐτή.

Ἀντιστροφή 1

Μὲς στ' ἄλσος τῆς Ἀρτέμιδας, πού εἶδε πολλές θυσίες, 185
 μὲ κόκκινα ἦρθα μάγουλα κι ἀπὸ ντροπὴ ἀνθισμένα, 189
 νὰ ἰδῶ ὄπλα, ἀσπίδες καὶ σκηνές, νὰ ἰδῶ κι ἀλόγων πληθος
 κι ἄρματωμένους Ἕλληνας. Κι εἶδα τοὺς δυὸ συντρόφους
 τοὺς Αἴαντες, τοῦ Οἰλέα τὸ γιό κι αὐτὸν τοῦ Τελαμῶνα,
 τῆς Σαλαμίνας καύχημα, τὸν Παλαμήδη - ἀγγόνι 195
 τοῦ Ποσειδῶνα — καὶ μαζί τὸν Πρωτεσίλαο· παίζου
 χαρούμενοι σὲ σχήματα πολύπλοκα τὰ ζάρια·
 καὶ τὸ Διομήδη πού χαρὰ τὸ δίσκο εἶχε νὰ ρίχνει, 200
 καὶ τὸ Μηριόνη, θαυμαστὸ πολεμιστὴ, γιὸ τ' Ἄρη,
 καὶ τοῦ Λαέρτη εἶδα τὸν γιόν ἀπ' τὰ νησιώτικα ὄρη
 καὶ τὸ Νιρέα πού ὄλους περνάει στὴν ὀμορφιά. 205

Ἐπωδὸς

Εἶδα τὸ γοργοπόδαρο κι ἰσάνεμο Ἀχιλλέα,
 τάνθρωμμα τοῦ Χείρωνα, τῆς Θέτιδας τῆ γέννα, 209
 πού στὰ χαλίκια τοῦ γιαιοῦ βαριά ὀπλισμένος τρέχει,
 κι ἀμάξι μ' ἄτια τέσσερα πασχίζει νὰ περάσει. 215
 Κι ὁ ἀμαξηλάτης Εὐμηλος, τ' Ἀδμήτου ὁ γιός, φωνάζει
 καὶ μὲ τῆ μᾶστιγα χτυπᾷ τὰ ζηλευτὰ ἄλογά του, 220
 πού χαλινάρια εἶχαν χρυσά, κι ἦταν τὰ δυὸ τῆς μέσης
 λευκόστιχτα κι ἀσπρόμαυρα, καὶ τᾶλλα δυὸ, τᾶπόξω,
 ξανθότριχα, καὶ παρδαλὰ τὰ ποδοστράγαλα εἶχαν. 225
 Κι ὁ Ἀχιλλέας ἀκούραστος πηδᾷ βαριά ὀπλισμένος,

- πάντα κοντά στ' άμάξι και δίπλα στους τροχούς. 230
 Στροφή 2
- Είδα κι εθαύμασα άμετρα καράβια, τά γυναικεια
 τά μάτια μου δε χόρταιναν άπ' τή χαρά νά βλέπουν.
 Πενήντα πλοία πολεμικά πρός τό δεξι τó μέρος 235
 ό 'Αχιλλέας τά κυβερνά, τών Μυρμιδόνων 'Αρης.
 Στις πλώρες των άγάλατα χρυσά έχουν Νεράϊδων,
 στις πρύμνες τή σημαία τ' 'Αχιλλεικού στρατού. 240
 'Αντιστροφή 2
- Κοντά τους πλοία 'Αργίτικα στέκονταν άλλα τόσα,
 πού οί δυό άρχηγοί τά κυβερνοϋν, ό γιός του Μηκιστέα
 ό Εϋρύαλος, κι ό Στένελος ό γιός του Καπανέα. 245
 Κατόπι του Θεσέα ό γιός μ' έξήντα πλοία, πόχει
 σ' άμάξια μ' άτια φερωτά τή θεά 'Αθηνά, πού δίνει 250
 στους ναϋτες ή θωριά της έλπίδα και χαρά.
- Στροφή 3
- Είδαμε και τών Βοιωτών πενήντα πλοία πού είχαν
 στής πρύμνης των τάκροκορφα σημαδιακό στολίδι· 255
 τόν Κάδμο αυτό παράσταινε, πού έκράτει χρυσό δράκο.
 Είχαν τόν ήρωα Λήϊτον εκείνα για άρχηγό τους. 260
 Κι άπό τó Θρόνιο τάκουστό κίνησε ό γιός του Οίλέα
 και φτάνει μ' άλλα τόσα καράβια Λοκρικά . . .
- 'Αντιστροφή 3
- Φέρνει κι άπ' τήν Κυκλώπεια Μυκήνα ό γιός τ' 'Ατρέα 265
 σ' έκατό πλοία στρατόν πολϋ (κι έχει συναρχηγό του
 τó φίλο του 'Αδραστο)· γι' αυτή νά έκδικηθει ή 'Ελλάδα,
 πού άφησε τά παλάτια της για γάμο βάρβαρο. Είδα 270
 και τή σημαία του Νέστορα τής Πύλου όρθή στην πρύμνη,
 πού είχε με πόδια ταύρου τόν ποταμό 'Αλφειό . . . 275
- 'Επωδός
- Με τó Γουνέα ως άρχηγό τών Αινιάνων ήταν
 δώδεκα πλοία· και σιμά τής 'Ηλιδας οί άρχόντοι· 280
 'Επειούς τούς έλεγε ό στρατός· τόν Εϋρυτο είχαν πρώτο.
 Κι ό Μέγης του Φιλέα ό γιός, άπό τις 'Εχινάδες, 285
 τά κακοζύγωτα νησιά, τών Τάφιων κυβερνοϋσε
 τά πλοία, πού είχαν στείλει με τάσπρα τά κουτιά.

Κι ὁ Σαλαμίνιος Αἴαντας τὰ δυὸ πλευρὰ τοῦ στόλου,
 τὸ δέξιο καὶ τὰριστερό, σὲ μιὰ σειρά τὰ σμίγει 291
 μὲ δώδεκα γοργότατα καράβια ἀραδιασμένα.
 Ἔτσι ἄκουσα τὸ ναυτικὸ στρατὸ κι ἔτσι τὸν εἶδα· 295
 κι ἂν ξεμυτίσουν μπρὸς σ' αὐτὸν οἱ βάρκες τῶν βαρβάρων
 δὲ θὰ ξαναγυρίσουν πιά : τέτοιον ἐγὼ εἶδα στόλο. 300
 Ὅσο γιὰ τὸν πεζὸ στρατὸ, στὸ σπίτι μου ἔχω ἀκούσει
 πολλὰ, κι ἀνάγκη τώρα δὲν εἶναι νὰ τὰ πῶ.

3. ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ Α΄.

Ὁ Μενέλαος πιάνει τὸν ἀποστελμένο μὲ τὸ γράμμα.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Μενέλαε, ἔχει τόλμη κακὴν κι ἄπρεπτη.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Φύγε· εἶσαι στοὺς ἀφέντες σου πολὺ πιστός.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Τιμὴ μοῦ φέρνει ἢ προσβολὴ ποὺ μὸκανες. 305

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Θὰ κλάψεις, ἂν θὰ κάνεις τὰ δὲν πρέπει σου.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Δὲν ἔπρεπε νάνοίξεις γράμμα ποὺ εἶχα ἐγώ.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Μηδὲ κι ἐσύ νὰ φέρνεις σ' ὄλους συμφορές.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Μάλωνε μ' ἄλλους· κι ἄφησε σ' ἐμέν' αὐτό.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Δὲ θὰ τὰφήσω.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Κι οὐτ' ἐγὼ τὸ παρατῶ. 310

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Σοῦ σπάζω μὲ τὸ σκῆπτρο τὸ κεφάλι σου.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Τιμὴ μου νὰ χαθῶ γιὰ τοὺς ἀφέντες μου.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ἄφησ' το· οἱ δοῦλοι πρέπει λίγα νὰ μιλοῦν.

Μπαίνει βιαστικά ὁ Ἀγαμέμνωνας.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ἄφηνγῃ μου Ἄγαμέμνονα, ἀδικούμαστε·
αὐτὸς μὲ βιά τὸ γράμμα σου ἀπ' τὰ χέρια μου 315
μοῦ ἄρπαξε, καὶ δὲν κάνει τὰ πρεπούμενα.

Τροχαϊκὰ τετράμετρα

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μπά!

Τί εἶν' αὐτὴ ἡ λογομαχία κι οἱ φωνές μπρὸς στὴ σκηνή ;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ἐγὼ πρέπει νὰ μιλήσω κι ὄχι αὐτός, ἄκουσ' ἐμέ.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μὰ Μενέλαε, τί μαλώνεις σὺ μ' αὐτὸν καὶ τὸν τραβᾷς ;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ρίξε πρὸς ἐμέ τὸ βλέμμα γιὰ νάρχισω νὰ σοῦ πῶ. 320

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Θαρρεῖς τρέμω νὰ κοιτάξω σέ, τ' Ἄτρεα γιὸς ἐγώ ;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Βλέπεις τοῦτο δὰ τὸ γράμμα, ποῦ θὰ φέρει συμφορές ;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Βλέπω, μὰ ἀπὸ τὰ δικά σου χέρια πρῶτα δὸς μου το.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ὅχι, πρὶν νὰ δείξω σ' ὄλους τοὺς Δαναοὺς, τί γράφει αὐτό.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μήπως τ'ἀνοιξες καὶ ξέρεις ὅσα ἐσὺ δὲν ἔπρεπε ; 325

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ξέρω τὶς κρυφές σου πράξεις, ὥστε ἐσὺ νὰ πικραθεῖς.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Χαρὰ στὴν ἀνεντροπιά σου. Καὶ ποῦ τὸπιασες αὐτό ;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Καρτερώντας νάρθει ἡ κόρη σου ἀπὸ τ' Ἄργος στὸ στρατό.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Γιατί μὲ παραμονεύεις ; Καὶ δὲν εἶναι ἀνεντροπιά ;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Μὲ κεντοῦσε ἡ περιέργεια· δοῦλος σου δὲν εἶμ' ἐγώ. 330

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Δὲ μ' ἀφήνουν νὰ εἶμαι κύριος τοῦ σπιτιοῦ μου ; Τί ναι αὐτό ;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Λοξά σκέπτεσαι, άλλα τώρα, άλλα κατόπι κι άλλα πρίν.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Λές κομψά· μὰ ἡ σοφή γλῶσσα μισητὴ εἶναι τῶν κακῶν.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Τᾶστατα μυαλὰ τοὺς φίλους τοὺς μπερδεύουν κι ἀδικοῦν. 335
Θέλω νὰ σ' ἀποξελέγξω, μὰ ἀπὸ τὴν ὀργή σου ἐσὺ

μὴν ξεφεύγεις τὴν ἀλήθεια· σύντομα θὰ σοῦ τὰ πῶ.

Ξέρεις, ὅταν προσπαθοῦσες πῶς νὰ γένεις ἀρχηγὸς
τῶν Ἑλλήνων γιὰ τὴν Τροία – τάχα πῶς δὲν τόθελες,
μέσα σου ὁμῶς τὸ ποθοῦσες – πόσον ἦσουν ταπεινὸς 340
σφίγγοντας τὸ κάθε χέρι, καὶ τίς θύρες σου ἀνοιχτές

εἶχες σ' ὅλους κι ἐχαιρέτας τὸν καθένα στὴ σειρά,
κι ἂν δὲν τόθελαν ἀκόμα, νάγοράσεις τὴν τιμὴ

μὲ τοὺς τρόπους σου ζητώντας ; Μὰ σὰν πῆρες τὴν εὐτύς
τρόπους ἀλλάξες, στοὺς φίλους δὲ φερνόςουν ὅπως πρίν,
μέσα ἐκλείστης κι εἶχες γίνει δυσκολοπλησίαστος. 345

Ὁ καλὸς ποτὲ δὲν πρέπει, σὰν τὸν βρεῖ μεγάλη ἀκμή,
καὶ τοὺς τρόπους του νάλλάζει, μόνον πρέπει νὰ φανεῖ
τότε σταθερὸς στοὺς φίλους, ποὺ εὐτυχώντας ἤμπορεῖ
νὰ τοὺς ὠφελεῖ. Τὰ βλέπεις ἀπ' ἀρχῆς σ' ἠῦρα κακόν.

Κι ὅταν ἦρθε στὴν Αὐλίδα τῶν Ἑλλήνων ὁ στρατὸς, 350
πάλι τίποτε δὲν ἦσουν, κι ἀπ' τῶν θεῶν τὴ συμφορὰ

τάχασες, ποὺ ἀέρας πρύμος δὲ φυσοῦσε, κι οἱ Δαναοὶ
φώναζαν τὰ πλοῖα νάφήσουν κι ἄδικα νὰ μὴ μοχθοῦν
στὴν Αὐλίδα, πόσον εἶχες ταραχὴ κι ἄθλια θωριά,
μὴ τὸν κάμπο τοῦ Πριάμου δὲ γεμίσεις μὲ στρατὸ 355
κυβερνήτης χίλιων πλοίων. Καὶ μ' ἐρώτας : « Τί πορεῖα

νάβρω μὲς στὴν ἀποριά μου, δόξα νὰ μὴ στερηθῶ
χάνοντας τὴν ἐξουσία ; » Κι ἅμα ὁ Κάλχας φώναξε

πῶς οἱ Ἀργεῖοι θὰ ξεκινήσουν τότε, ὅταν τὴ κόρη σου
στὴν Ἀρτέμιδα θυσιάσεις, πρόθυμα τὴν ἔταξες· 360

καὶ μηνᾶς μὲ θέλημά σου – μὲ βιὰν ὄχι, μὴν τὸ ἔπεις –
στὴ γυναῖκα σου νὰ στείλει ἐδῶ τὴν κόρη σου, ἀφορμὴ
τ' Ἀχιλλέα νὰ γένει ταίρι. Μὰ ἀλλάξες τὴ γνώμη εὐτύς
κι ἄλλα γράφεις, πῶς τῆς κόρης σου δὲ γίνεσαι φονιάς.

Κι εἶναι ὁ ἴδιος πάντα αἰθέρας, ὅπου τᾶκουσεν αὐτά. 365
 Κι ἄλλοι μύριοι τῶχουν πάθει· γιὰ νάρθουν στὰ πράματα
 πρόθυμα κοπιάζουν πρῶτα, κι ἔπειτα τραβιοῦντ' αἰσχρά
 πότε γιὰτι ἀκοῦν ἀνόητους, πότε δίκια, γιὰτι αὐτοὶ
 δὲ μποροῦν νὰ κυβερνήσουν. Κρίμα στὴν ταλαίπωρη
 τὴν Ἑλλάδα, πού ἐνῶ θέλει μὲ τιμὴν νάγωνιστεῖ, 370
 τῶρα τοὺς καντιποτένιους βάρβαρους θάφήσει πιὰ
 γιὰ τὴν κόρη τὴ δική σου καὶ γιὰ σὲ νὰ τὴ γελοῦν.
 Κυβερνήτη τῆς πατρίδας καὶ τῶν ὀπλων ἀρχηγὸ
 ἐγὼ δὲ θάβανα κανέναν ἀπὸ φιλοπροσωπιά.
 Θέλει νοῦν ὁ στρατηλάτης, θέλει φρένα ὁ ἀρχηγός. 375

ΚΟΡΥΦΑΙΑ

Ὅταν τὰδέρφια πέσουν σὲ μαλώματα,
 φέρνει ἢ λογομαχία τους πολὺ κακό.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Θέλω νὰ σοῦ κάμω λίγα καὶ καλὰ μαλώματα,
 δίχως νὰ ψηλοσηκῶσω ἀνέντροπα τὰ μάτια μου,
 μὰ πραϊκὰ σὰν ἀδερφός σου· γιὰτι ντρέπεται ὁ καλός.
 Τί ἔχεις κόκκινο τὸ μάτι ; ἴπές μου. Τί φυσομανῶς ; 380
 Ποιός σοῦ φταίει ; Τί θέλεις νάχεις ; Τὴν καλή σου ἐπιθυμεῖς
 Δὲ μπορῶ νὰ σοῦ τὴ δώσω, ἀφοῦ τὴ φύλαξες κακά.
 Θέλεις γιὰ τὰ σφάλματά σου ἐγὼ ὁ ἀθῶος νὰ τραβῶ ;
 Ἦ σὲ καίει ἡ δική μου δόξα ; Ἄλλὰ ζητᾶς στὴν ἀγκαλιὰ 385
 νάχεις ὁμορφὴ γυναῖκα ; Μὰ σοῦ λείπουν τὰ μυαλὰ
 κι οἱ καλοὶ τρόποι σοῦ λείπουν. Ὁ κακὸς κακὰ ποθεῖ.
 Κι ἂν ἐγὼ ἄλλαξα κατόπι μιὰν ἀπόφαση στραβή,
 τάχα εἰμ' ἄμυαλος ; Ἐσύ ἴσαι πλειότερο, πού ἀφοῦ ἔχασες
 μιὰ ἀπιστὴ γυναῖκα, θέλεις νὰ τὴν λάβεις πάλι, ἐνῶ 390
 γιὰ καλὸ σου ὁ θεὸς τὴν πῆρε. Στὸν Τυνδάραο ὀρκίστηκαν
 οἱ στραβόμυαλοι τῆς κόρης του γαμπροί· ἄλλ' αὐτὸ θαρρῶ
 τῶκαμε ἡ ἐλπίδα ποῦχεν ὁ καθεὶς των, κι ὄχι ἐσύ.
 Πάρ' τους τῶρα καὶ πολέμα· γιὰτι εἰν' ἔτοιμοι οἱ μωροί.
 Μὰ ἔχει νοῦν ὁ θεὸς καὶ ξέρει τοὺς καταναγκαστικούς 395
 καὶ κακῶδεμένους ὄρκους. Καὶ δὲ θὰ σκοτώσω ἐγὼ
 τὰ παιδιὰ μου, γιὰ νὰ λάβεις ἀδικὴ χαρὰν ἐσύ
 τὴν κακή σου συγκοιμήτρα σὰ θὰ τὴν ἐκδικηθεῖς,

ἐνῶ ἐμένα νύχτα μέρα δάκρυα μαῦρα θά με τρῶν,
 ποῦ παράνομα ἔχω σφάξει τὰ δικά μου τὰ παιδιὰ.
 "Ὅλα σύντομα σοῦ τὰ εἶπα, καθαρά κι ὀρθὰ κοφτά. 400
 κι ἂν ἐσύ δὲ φρονιμέμεις, ξέρω τί θὰ κάμω ἐγώ.

ΚΟΡΥΦΑΙΑ

Αὐτὰ εἶν' ἐνάντια στὰ πρὶν λόγια, ἀλλὰ σωστά·
 καὶ τὰ λυπιοῦνται τὰ παιδιὰ τους οἱ γονεῖς.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Δὲν εἶχα ὁ δόλιος συγγενεῖς νὰ μὲ πονοῦν.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Θᾶχεις, ἂν τὸ χαμό τους δὲν ἀποζητᾶς. 405

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Καὶ ποῦ θὰ δειξeis πῶχαμεν ἕνα γονιό ;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Σὲ φρόνιμα βοηθώντας κι ὄχι σὲ τρελά.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Οἱ δικοὶ πρέπει τοὺς δικοὺς νὰ συμπονοῦν.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ζήτα μου δίκια, κι ὄχι νὰ πικραίνεις με.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Μαζὶ μὲ τὴν Ἑλλάδα αὐτὰ δὲν τὰ τραβῶ ; 410

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μὲ σὲ κι ἡ Ἑλλάδα εἶναι τρελή, ἀπ' ὀργή θεοῦ.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Καμάρωνε τὸ σκῆπτρο σου, ἀφοῦ πρόδωκες
 τὸν ἀδερφό σου. Κι ἄλλους τρόπους θάβρω ἐγώ
 καὶ φίλους ἄλλους.

ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ

Ἄγαμέμνονα, ἀρχηγέ

τῶν Πανελλήνων, ἦρθα φέρνοντας σ' ἐσὲ 415

τὴν κόρη σου Ἴφιγένεια. Τὴν ἀκολουθεῖ

κι ἡ μάνα της, ἡ Κλυταιμῆστρα σου μαζί.

κι ὁ γιός σου Ὀρέστης· βλέποντάς τους θὰ χαρεῖς,

τόσον καιρὸ ἀφοῦ λείπεις ἀπ' τὸ σπίτι σου.

Ἄλλὰ ἐπειδὴ καὶ δρόμο τράβηξαν μακρὺ, 420

τάβρά τους πόδια πλάϊ σὲ βρῦση δροσερῆ,

Δ. Σάρρου.—Ἴφιγένεια ἡ ἐν Αὐλίδι.

καθώς και τ'αλογά τους, ξεκουράζαν πιά·
 και στὰ χλωρά λιβάδια κάθισαν νὰ φᾶν.
 Μὰ ἐγὼ μπροστά ἔχω τρέξει γιὰ νὰ ἑτοιμαστῆς.
 Κι ἡ κόρη σου πὼς ἦρθε, τῷμαθε ὁ στρατός, 425
 γιατί γοργὸς ὁ λόγος πέταξε παντοῦ.
 Καὶ τρέχουν ὅλοι τὴν κοπέλα γιὰ νὰ ἰδοῦν.
 "Ὅλοι θαυμάζουν καὶ τιμοῦν τοὺς εὐτυχεῖς.
 Καὶ λέγουν : « εἶναι γάμος ἢ τί γίνεται ;
 "Ἡ πόθησεν ὁ ἀφέντης Ἄγαμέμνονας 430
 νὰ ἰδεῖ τὴν κορασιά του καὶ τὴν ἔφερε ; »
 Κι ἄλλοι εἶπαν : « τὴν παρθένα πρὶν τοῦ γάμου της
 τὴ φέρνουν στῆς Αὐλίδας τὴν κυρὰ Ἄρτεμην.
 Ἄλλὰ ποιὸς θὰ τὴν πάρει ; » Τοίμασε λοιπὸν
 γιὰ τοῦτα τὰ κανίστρια, στεφανώσετε 435
 τὴν κεφαλὴ σας μ' ἄνθη, καὶ σύ, βασιλιά
 Μενέλαε, γιὰ τὸ γάμο φρόντιζε· ἄς βροντοῦν
 μὲς στὶς σκηνὲς σουραύλια καὶ χτύποι ποδιῶν·
 γιατί ἦρθε ἡ μέρα τῆς κοπέλας ἡ λαμπρή.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Σ' εὐχαριστῶ· μὰ σύρε μὲς στὰ δώματα· 440
 καὶ τ'ἄλλα ἢ τύχη θὰ τὰ φέρει σὲ καλό.—
 Φεύγει ὁ ἀγγελιοφόρος.

Ὅϊμέ, ποῦθε νάρχισω ὁ δόλιος ; Τί νὰ πῶ ;
 Σὲ τί ζυγὸν ἀνάγκης ἔπεσα σκληρῆς !
 Θεὸς σοφώτερός μου μὲ κατὰτρεξε,
 καὶ μοῦ ἀναποδογύρισε τὰ σχέδια. 445
 Ὡ πόσο χρήσιμ' εἶναι ἡ ταπεινὴ γενιά !
 Γιατί νὰ κλάψουν εὐκολὰ μποροῦν αὐτοί,
 καὶ νὰ τὰ λέγουν ὅλα· ἐνῶ στοὺς εὐγενεῖς
 αὐτὰ δὲν πρέπει. Τὴ ζωὴ μας κυβερνᾷ
 τὸ μεγαλεῖο καὶ τὸ λαὸ δουλεύουμε. 450
 Ποῦ ἐγὼ νὰ βγάλω δάκρυ τώρα ντρέπομαι,
 καὶ νὰ μὴν κλύψω πάλι ὁ δόλιος ντρέπομαι,
 στὶς πιὸ μεγάλες συμφορὲς σὰν ἔφτασα.
 Καὶ τί θὰ πῶ· πιά τώρα στὴ γυναῖκα μου ;
 Πῶς θὰ τὴν ἀντικρύσω, πῶς θὰ τὴ δεχτῶ ; 455

Κοντά στὰ πάθια πού εἶχα μ' ἀποχάλασε
 ἀκάλεστη σὰ μοῦρθε. Κι ὅμως φυσικό
 νάκολουθαί τήν κόρη της, παντρεύοντας
 καί δίνοντας τὸ σπλάχνο της, ὅπου ἄσπιλαχνο
 θὰ μ' εὔρει. Κλαίγω καί τῆ δόλια κορασιά . . . 460
 Τί κορασιά ; Πού νύφη θὰ τήν πάρει αὐτὺς
 ὁ Ἄδης· κι αὐτὴ θὰ με ἰκετεύει ἔτσι, θαρρῶ :
 « Πατέρα, μὲ σκοτώνεις ; Τέτοια δὰ παντρεῖα
 κι ἐσύ νὰ κάμεις κι ὅποιος εἶναι φίλος σου ! ».
 Κοντὰ θὰ κλαίει κι ὁ Ὀρέστης συγκινητικά, 465
 χωρὶς νὰ νοιώθει, γιατί ἀκόμα εἶναι μωρό.
 Ἄχ ! τοῦ Πριάμου ὁ γιὸς μοῦ τᾶχει κάμει αὐτά,
 σάν πῆρε τὴν Ἑλένη· αὐτὸς μ' ἐχάλασε.

ΚΟΥΡΥΦΑΙΑ

Κι ἐγὼ καταλυπιῶμαι· γιὰ τοῦ βασιλιᾶ
 τῆ συμφορὰ κι οἱ ξένοι πρέπει νὰ θρηνοῦν. 470

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Δὸς μου, ἀδερφέ, νὰ σφίξω πιὰ τὸ χέρι σου.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Πῆρε το· ἐσύ εἶσαι νικητὴς κι ἄθλιος ἐγὼ.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ὅρκίζομαι στὸν πάππο μας τὸν Πέλοπα,
 καθὼς καί στὸν Ἄτρεα, πού μᾶς γέννησε,
 νὰ σοῦ μιλήσω ἀπ' τὴν καρδιά μου καθαρὰ 475
 καί τίποτε πλασμένο, μόνον τί φρονῶ.

Σὲ εἶδα νὰ χύνεις δάκρυ ἀπὸ τὰ μάτια σου
 κι ἐπόνεσά σε κι ἀντιδάκρυσα κι ἐγὼ,
 καί φεύγω ἀπ' τὰ παλιά μου λόγια ξέμακρα.

Δέ σε πικραίνω· κι ἔρχομαι στὴ γνώμη σου. 480
 Σοῦ λέω νὰ μὴ σκοτώσεις τὸ παιδάκι σου,
 μήτε νὰ προτιμήσεις τὸ συμφέρο μου.

Δὲν πρέπει ἐσύ νὰ κλαῖς κι ἐγὼ νὰ χαίρομαι :
 νὰ χάνουνται οἱ δικοὶ σου, κι οἱ δικοὶ μου ἄς ζοῦν.
 Τί θέλω τᾶχα ; Κι ἂν ποθῶ νὰ πατρευτῶ, 485
 μήπως δὲ βρίσκω ἄλλη γυναῖκα διαλεχτή ;
 Νὰ χάσω ἐγὼ τὸν ἀδερφό μου εἶναι σωστό,

για νάβρω τήν Ἑλένη, ἀντί καλοῦ κακό;
 Μωρὸς πρὶν ἤμουν, κι ὕστερα κατόλαβα
 τί γάει νὰ πεῖ νὰ σφάξεις τὸ παιδάκι σου. 490
 Μὰ κι ἡ καρδιά μου γιὰ τὴ δόλια κορασιά,
 σὰν πού εἶμαι συγγενῆς τῆς μὲ πονεῖ βαθιά,
 πού αὐτὴ γιὰ τὴν παντρεία μου θὰ θυσιαστεῖ.
 Τί φταίει γιὰ τὴν Ἑλένη ἢ θυγατέρα σου ;
 Ἄς φύγει ἀπ' τὴν Αὐλίδα σκόρπιος ὁ στρατός. 495
 Κι ἐσύ, ἀδερφέ μου, δάκρυα νὰ μὴ χύνεις πιά,
 κι ἐμένα νὰ μὴν κάνεις πιά νὰ κλαίω μ' ἐσέ.
 Κι ἂν μῶδωκε ὁ χρησμός κάποιο δικαίωμα
 στῆς κόρης σου τὴν τύχη, δὲν τὸ θέλω πιά.
 Σ' ἐσένα ἀφήνω ἐγὼ τὸ δίκιο μου. Θὰ πεῖς
 πὼς ἔχω ἀλλάξει ἀπὸ τὰ λόγια τὰ πικρά; 500
 Σωστά· καὶ τὸ μετάνιωσα, γιατί ἀγαπῶ
 τὸν ἀδερφό μου. Πρέπει κάθε φρόνιμος
 ἔτσι νὰ κάνει πάντα τὰ καλύτερα.

ΚΟΡΥΦΑΙΑ

Εὐγενικά εἶπες κι ὡς πρέπει σ' ἀπόγονο
 τοῦ Δία· δὲ θὰ ντροπιάσεις τοὺς παππούδες σου. 505

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μενέλαε, τώρα σ' ἀπαινῶ· δὲν πιστεῦα
 πὼς θάλεγες τέτοια σωστά, πού σου ἀξίζαν.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Τὴ σύγχυση στ' ἀδέρφια φέρνει ὁ Ἔρωτας
 κι ἡ ἀχορταγιά στὸ μοίρασμα· μακριὰ ἀπὸ μὲ
 τέτοια συγγένεια καὶ στὶς δυὸ μεριές πικρὴ. 510

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Κι ὅμως σ' ἀνάγκην ἔφτασα ἀναπόφευκτη,
 τῆς κόρης μου νὰ κάμω τὴ σκληρὴ σφαγή.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Πῶς; Ποιὸς θὰ σὲ ἀναγκάσει νὰ τὴ σφάξεις πιά;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ὅλο μαζί τῶν Ἀχαιῶν τὸ στράτευμα.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ὅχι, σὰν πάλι στ' Ἄργος ξαναστεῖλεις τὴν. 515

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

*Αν θά ξεχύγω τῶνα, τᾶλλο θά με βρεῖ.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Τὸ ποιό; Νὰ μὴ φοβᾶσαι τόσο τὸ λαό.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

*Ὁ Κάλχας στὸ στρατό μας τὸ χρησμὸ θά πεῖ.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

*Ὅχι, ἂν πεθάνει πρῶτα, κι εὐκόλο εἶν' αὐτό.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Γένος κακὸ εἶναι οἱ μάντιες καὶ φιλόδοξο.

520

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Κι ἀνώφελο εἶναι πάντα κι ἀχρησίμευτο.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μὰ δὲ φοβᾶσαι ἐκεῖνο πού στοχάζουμαι ;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

*Αν δὲν τάκούσω, πῶς μπορῶ νὰποκριθῶ ;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

*Ὅλα τὰ ξέρει αὐτὰ τοῦ Σίσυφου ἢ σπορά.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Δὲ θά μᾶς βλάψει ὁ Ὀδυσσεάς σὲ τίποτε.

525

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Πάντα εἶναι πονηρὸς καὶ λαοκόλακας.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

*Ἐχει καὶ τὸ κακὸ ποῦναι φιλόδοξος.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Λοιπὸν φαντάσου στοὺς Ἄργιτες νὰ σταθεῖ

καὶ πεῖ ὅσα ὁ Κάλχας μάντεψε, καὶ πεῖ γιὰ μέ

530

πὼς ἔταξα θυσία στὴν Ἄρτεμιδα

κι ἔπειτ' ἀρνιοῦμαι· θά ἐρεθίσει τὸ στρατὸ

καὶ τοὺς Ἄργιτες θά προστάξει, ἐσὲ κι ἐμὲ

σκοτώνοντας, νὰ σφάξουν καὶ τὴν κόρη μου.

Κι ἂν πάγω στ' Ἄργος θά μ' ἀρπάξουν, σὰν ἐρθοῦν

535

μὲς στὰ Κυκλώπεια κάστρα, καὶ τὴ χώρα εὐτύς

θάπορημάξουν. Τέτοια εἶναι τὰ πάθια μου!

*Οἱμέ, σὲ τί ἀγωνία μ' ἔρριξαν οἱ θεοί!

Μενέλαε, κὰν φυλάξου, στὸ στρατὸ σὰν πᾶς,

νὰ μὴν τὰ μάθει ἀκόμα ἢ Κλυταιμήστρα αὐτά,
 πρὶν στείλω ἐγὼ στὸν Ἄδη τὸ παιδάκι μου, 540
 ὥστε νὰ κλαίω στὰ πάθια μου λιγώτερο.
 Κι ἔσεις γι' αὐτὰ μὴν πείτε, ξένες, τίποτε.
 Φεύγει ὁ Μενέλαος.

4. ΣΤΑΣΙΜΟ Α΄.

ΧΟΡΟΣ

Στροφή

Καλότυχοι ὅσοι ἀπόλασαν μὲ φρόνηση καὶ μέτρο
 τῆς Ἄφροδιτης τὶς πνοές καὶ δέχτηκαν πραϊκὰ 545
 τοῦ χρυσομάλλη τοῦ Ἔρωτα τοὺς μανιασμένους οἰστρους,
 ποὺ ρίχνει σαΐτιές διπλές στὸν πόθο ὡς τὶς βουτᾶ, 549
 ποὺ ἄλλες εὐφραίνουν τὴ ζωὴ, κι ἄλλες τὴ φαρμακώνουν.
 Πανώρια Κύπρη, σπίτι μας αὐτὲς νὰ μὴν ἰδῶ.
 Ἄς ἔχω μέτρια χάρη ἐγὼ, μὰ εὐγενικούς τοὺς πόθους. 555
 Πραϊκὴ τὴν Κύπρη, βαρειά τὴν παραιτῶ.

Ἄντιστροφή

Στοὺς τρόπους καὶ στὸ φυσικὸν οἱ ἄνθρωποι διαφέρουν.
 Μὰ τὸ καλὸ εἶναι φανερό. Στὴν ἀρετὴ ὀδηγοῦν 560
 ἢ ἀνατροφή κι ἢ μάθηση. Κι εἶν' ἡ ντροπὴ σοφία,
 πῶχει καὶ τᾶξιο χάρισμα μὲ φωτισμένο νοῦν 565
 νὰ βλέπει τὰ πρεπούμενα, ποὺ φέρνουν δόξα αἰώνια.
 Μεγάλο πρᾶμα νὰ ζητοῦν σεμνὰ τὴν ἀρετὴ 570
 κρυφὰ οἱ γυναῖκες σπίτι τους, κι οἱ ἄντρες μὲς στοῦ κόσμου
 τὰ πλήθη, ἐκεῖ ποὺ αὐξάνουν τῆς θώρας τὴν ἀκμὴ.

Ἐπωδὸς

Ἦρθες, ὦ Πάρη, ἐσὺ ἀπὸ κεῖ
 ποὺ μεγάλωσες βουκόλος,
 στ' ἀσπρομόσχαρα τῆς Ἰδης, 575
 βαρβαρικά συρίζοντας,
 καὶ μὲ Φρυγικὲς φλογέρες
 ἔπαιζες σκοποὺς τοῦ Ὀλύμπου.
 Γελάδες καλομάσταρες
 βόσκαες, ὅταν πρόσμενέ σε
 τῶν τριῶν θεῶν ἡ κρίση. 580

πού στήν 'Ελλάδα σ' ἔστειλε.
 Καί σάν εἶδες τήν 'Ελένη
 στά ἑλεφάντινα παλάτια,
 πόθο σκορπᾶς στά μάτια της, 585
 μὰ κι ἐσύ ἐποθοφλογίστης.
 Καί μιὰ ἀμάχη μ' ἄλλη ἀμάχη,
 στῆς Τροίας τήν ἀκρόπολη
 φέρνει τώρα τήν 'Ελλάδα
 μέ στρατό καί μέ καράβια.

5. ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ Β΄.

*Έρχονται σέ μιὰ ἀρμάμαξα ἡ Κλυταιμῆστρα μέ τήν 'Ιφιγένεια καί μέ τόν 'Ορέστη.

Η ΚΟΡΥΦΑΙΑ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ

*Ανάπαιστοι

*Ω! μεγάλη ἡ εὐτυχία τῶν μεγάλων! 590
 Τοῦ μεγάλου τ' ἀφέντη γιά ιδέστε
 τήν κοπέλα 'Ιφιγένεια, ιδέστε
 τή βασίλισσα τήν Κλυταιμῆστρα
 τοῦ Τυνδάραου τήν κόρη!
 *Έχουν δά ἀπό μεγάλους βλαστήσει
 καί σέ τύχες λαμπρές ἔχουν φτάσει.
 Για θεοὺς τοὺς θαρροῦν τοὺς τρανοὺς κι εὐτυχεῖς 595
 οἱ θνητοί, πόχουν μοῖρα κακή.
 Τῆς Χαλκίδας κοπέλες ἐδῶ νὰ σταθοῦμε,
 τή βασίλισσα νὰ ὑποδεχτοῦμε,
 ἀπό τάμαξι σά βγεῖ, μὴ σκοντάψει στή γῆ.
 Μ' ἀβρὰ χέρια καί μ' ἦθος γλυκό, 600
 μὴ σκιαχτεῖ, πού μᾶς ἔρχεται πρώτη φορά
 ἡ ξακουστή τ' 'Αγαμέμνονα κόρη,
 κι ἄς μὴ δώσουμε οἱ ξένες
 παραζάλη κι ἐνόχληση 605
 στίς 'Αργίτισσες ξένες.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Αὐτὸ θαρρῶ πῶς εἶναι καλομάντεμα
 τὰ λόγια τὰ γλυκὰ κι ἡ καλωσύνη σου·

- κι ἔχω μιὰ ἐλπίδα πῶς σέ γάμους τυχεροῦς
 ἦρθα νυφοδηγήτρα. Τώρα βγάλτ' ἐσεῖς 610
 ἀπὸ τάμαξια τὰ προικιά τῆς κόρης μου,
 καὶ φέρτε τα προσεχτικὰ μὲς στὴ σκηνή.
 Κι ἐσύ ἔβγα ἀπὸ τάμαξι τώρα, κόρη μου,
 καὶ πάτα ἀβρὰ καὶ σιγανὰ τὸ πόδι σου.
 Κι ἐσεῖς, κοπέλες, πάρτε τὴν στὴν ἀγκαλιὰ 615
 κι ἀπὸ τάμαξι βγάλτε τὴν. Τὸ χέρι σας
 δόστε κι ἐμένα κάποια νάποβασταχτῶ,
 τὸ κάθισμα τῆς ἄμαξας ἀφήνοντας.
 Κι οἱ ἄλλες σταθεῖτε στῶν φοράδων τὸ ζυγό,
 γιατί τὸ δειλὸ μάτι τους ξαφνίζεται. 620
 Πάρτε καὶ τὸν Ὀρέστη, τοῦ Ἀγαμέμνονα
 τοῦτον τὸ γιό, γιατί εἶναι ἀκόμα νήπιο αὐτός.
 Γιέ μου, κοιμᾶσαι; Ἡ ἄμαξα σέ κούρασε;
 Σήκω στῆς ἀδερφῆς σου τὴ λαμπρὴ χαρά·
 ποὺ ἐσύ εὐγενὴς θὰ κάμεις διαλεχτὸ γαμπρό, 625
 τὸ γιὸ τῆς θεᾶς Νεραΐδας τὸν ἰσόθεο.
 Ἔλα σιμά μου, κόρη μου Ἰφιγένεια,
 καὶ στάσου πλάϊ στὴ μάνα σου, καὶ κάνε με
 τοῦτες οἱ ξένες νά με ποῦν καλότυχη.
 Τώρα χαιρέτα τὸν καλὸν πατέρα σου.— 630
 Μπαίνει στὴ σκηνὴ ὁ Ἀγαμέμνωνας.
 ὦ βασιλιά Ἀγαμέμνονα, καμάρι μου,
 νά, φτάσαμε στὸ κάλεσμά σου πρόθυμες.
- ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ
- Μάνα μου, μὴ θυμώσεις πῶτρεξα μπροστὰ
 γιὰ νὰ σφιχταγκαλιάσω τὸν πατέρα μου.
 Κι ἐγὼ θέλω, πατέρα μου, τὰ στήθια σου 635
 σφιχτὰ νὰ τάγκαλιάσω, ποὺ τόσον καιρὸ
 γιὰ νὰ σε ἰδῶ ποθοῦσα· καὶ μὴ θυμωθεῖς.
- ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
- Κόρη μου, ἀλήθεια· τὸν πατέρα σου ἀγαπᾶς
 πλειότερο ἀπ' ὅλα τὰ παιδιὰ ποὺ γέννησα.
- ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ
- Πατέρα μου, πῶς σ' εἶδα μὲ πολλὴ χαρά! 640

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

"Όμοια κι ἐσένα, κόρη μου, ὁ πατέρας σου.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Νά εἶσαι καλά· κοντά σου καλά μ' ἔφερες.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Δὲν ξέρω τοῦτο, κόρη μου, πῶς νὰ τὸ πῶ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μπά!

Χαίροντας μ' εἶδες, κι ὅμως εἶσαι ἀνήσυχος!

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Πολλὴν ἔχει ἔγνοια ὁ βασιλιάς κι ὁ στρατηγός.

645

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Δικός μου γίνε τώρα, καὶ μὴ σκέπτεσαι.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μά εἶμαι δικός σου ἀκέριος τώρα, κόρη μου,

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Γιὰ ἰλάρυνε τὸ φρύδι καὶ τὸ μάτι σου.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Νά, χαίρουμαι ὅσο χαίρουμαι θωρώντας σε.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Κι ἔπειτα χύνεις δάκρυα ἀπὸ τὰ μάτια σου;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Γιατί θὰ χωριστοῦμε γιὰ πολὺν καιρό.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Καλὲ πατέρα, δὲν τὸ νοιώθω αὐτὸ πού λες.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τὰ φρόνιμά σου λόγια πλειότερο μὲ καῖν.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

"Αν θὰ σ' εὐχαριστήσω, ἀνόητα νὰ σοῦ πῶ.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

"Αχ· νὰ σωπάσω δὲ μπορῶ! Καλὰ μιλάς.

650

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μεῖνε, πατέρα, σπίτι μὲ τὰ τέκνα σου.



ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τὸ θέλω, δὲ μπορῶ ὅμως καὶ πικραίνουμαι.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Λόγγες καὶ πίκρες τοῦ Μενέλαου νὰ χαθοῦν!

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

*Ἄλλους θὰ κάψουν πρῶτα, κι αὐτὸ καίει ἐμέ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μὲς στὴν Αὐλίδα κάθισες πολὺν καιρό.

660

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Καὶ δὲν μπορῶ νὰ στείλω ἀκόμα τὸ στρατό.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Καὶ ποῦ εἶναι ὁ τόπος τῶν Φρυγῶν, πατέρα μου ;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

*Εκεῖ ποῦ ὁ Πάρης νὰ μὴ βρίσκονταν ποτέ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Πατέρα, θὰ μ' ἀφήσεις καὶ θὰ πᾶς μακριά;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Κι ἐσύ τὸ ἴδιο, κόρη μου, καθὼς κι ἐγώ.

665

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

*Ἀχ!

*Ἄς ταίριαζε κοντά σου νᾶπαιρνες κι ἐμέ!

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

*Ἐχεις κι ἐσύ ταξίδι, νὰ μὴ μὲ ξεχνᾶς.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Θὰ πάγω μοναχὴ μου ἢ μὲ τὴ μάνα μου;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Δίχως γονεῖς, μονάχη, καταμόναχη.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Πατέρα, σ' ἄλλα σπίτια δέ με στέλνεις πιά;

670

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Φτάνει· δὲν πρέπει οἱ κόρες τέτοια νὰ ρωτοῦν.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Γοργὰ ἀπ' τὴν Τροία νὰ μας ἔρθεις νικητής.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Πρέπει νὰ κάνω πρῶτα μιὰ θυσία ἐδῶ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Κι ἐγὼ ὁμως πρέπει τάγιο πρᾶμ' αὐτὸ νὰ ἰδῶ.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Θὰ ἰδεῖς· γιατί θὰ στέκεις στὸ βωμὸ κοντά. 675

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Θὰ στήσουμε τριγύρω στὸ βωμὸ χορούς ;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Καλότυχή μου, καὶ δὲν ξέρεις τίποτε !

Πήγαινε μέσα νὰ σε ἰδοῦν οἱ κορασιές.

Πικρὸ φίλημα δός μου καὶ τὸ χέρι σου,

γιατί θὰ εἶσαι μακριά μου γιὰ πολὺν καιρόν.— 680

Ὡ μάγουλα καὶ στήθια καὶ ξανθὰ μαλλιά,

ἢ Τροία κι ἢ Ἑλένη τί πληγὴ μᾶς ἄνοιξαν !

Πάύω τὰ λόγια· γιατί μόλις σ' ἔγγιξα

τρέχουν τὰ δάκρυα τῶν ματιῶν μου ἀκράτητα.

Πήγαινε μέσα.—Μὰ συμπάθα με κι ἐσύ, 685

κόρη τῆς Λήδας, ἂν ἐψυχοπόνεσα,

πού τ' Ἀχιλλέα θὰ δώσω ἐγὼ τὴν κόρη μου.

Κι εἶν' ἡ παντρεῖα καλότυχη, μὰ τοὺς γονεῖς

τσιμπάει κατάκαρδα, ὅταν δίνει τὰ παιδιά

σ' ἄλλα σπίτια ὁ πατέρας πού παιδεύτηκε. 690

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Δὲν εἶμαι ἀνόητη νὰ μὴ νοιώθω σου

τὸν πόνο· αὐτὰ θὰ πάθω, πίστεψε, κι ἐγὼ,

σὰ θὰ τὴ βγάζω νιόνυφη τὴν κόρη μου·

μὰ αὐτὰ ἡ συνήθεια τὰ πρααίνει κι ὁ καιρός. 685

Τῶνομα ξέρω τοῦ γαμπροῦ πού διάλεξες·

τώρα ποῦθ' εἶναι πές μου κι ἀπὸ ποιά γενιά;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἡ Αἴγινα ἦταν θυγατέρα τ' Ἄσωποῦ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μ' αὐτὴν ποιὸς θεὸς ἢ ποιὸς θνητὸς παντρεύτηκε;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ὁ Δίας· καὶ τὸν προεστὸ Αἰακὸ γεννᾶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τὸν Αἰακὸ ποιὸς γιὸς του διαδέχτηκε; 700

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Πηλέας, πούχε τοῦ Νηρέα τὴν κορασιά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μὲ θέλημα τῶν θεῶν τὴν πῆρε ἢ μὲ τὴ βιά;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τὴν τάζει ὁ Δίας, καὶ τὴ δίνει ὁ κύρης της.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καὶ ποῦ ἔγινεν ὁ γάμος; Ἦ στὰ κύματα;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Στὸ Πήλιο τὸ ἱερό, ὅπου μένει ὁ Χείρωνας. 705

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ποῦ λὲν πῶς τῶν Κενταύρων κάθεται ἡ γενιά;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἐκεῖ ἔκαμαν τοὺς γάμους τοῦ Πηλέα οἱ θεοί.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τὸν Ἀχιλλέα ὁ γονιὸς του ἦ ἢ Ἡέτη ἀνάθρεψε;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ὁ Χείρωνας, γιὰ νὰ μὴ μάθει ἦθη κακά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ποῦ ἀνάθρεψε σοφός, πῶδωκε πιὸ σοφός. 710

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τέτοιος ἄνθρωπος θᾶναι ἄντρας τῆς κόρης σου.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καὶ σὲ ποιά χώρα μένει; Δὲν εἶν' ἄσκημος.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Στὴ Φθία, στὸ ποτάμι Ἀπιδανὸ κοντά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἐκεῖ μακριὰ θὰ πάγει αὐτὸς τὴν κόρη μᾶς;

- ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
 Αὐτὸς ποῦ θὰ τὴν ἔχει αὐτὰ θὰ τὰ σκεφεῖ. 715
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Ἄς εὐτυχοῦν. Ποιὰ μέρα ὁ γάμος γίνεται;
 ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
 Σὰν καλορθεῖ τὸ γέμισμα τοῦ φεγγαριοῦ.
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Στὴ θυσία γιὰ τὸν πρόγαμο ἔσφαξες;
 ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
 Τὸ μελετῶ· γι' αὐτὴν ἐτοιμαζόμαστε.
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Τοῦ γάμου τὸ τραπέζι θάχεις ὕστερα; 720
 ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
 Σὰ θυσιάσω στοὺς θεοὺς ὅσα χρωστῶ.
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Κι ἐμεῖς ποῦ τίς γυναῖκες θὰ δειπνήσουμε;
 ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
 Κοντὰ ἐδῶ στὰ καράβια τὰ καλόπρυμνα.
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Καλά· κι αὐτὸ ἀπ' ἀνάγκη θὰ ὑποφέρουμε.
 ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
 Ξέρεις, γυναῖκα, τί νὰ κάμεις; Ἄκου με. 725
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Τί πρᾶμα; Νά σ' ἀκούω τὸ συνήθισα.
 ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
 Ἔμεῖς ἐδῶ, ποῦ τώρα βρίσκεται ὁ γαμπρός.
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Χωρὶς τὴ μάνα ὡς πρέπει τί θὰ κάμετε;
 ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
 μὲ τοὺς Δαναοὺς τὴν κόρη θὰ παντρέψουμε.
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Κι ἐγὼ ποῦ πρέπει τότε δὰ νὰ βρισκῶμαι; 730
 ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
 Στ' Ἄργος νὰ πᾶς, τίς κόρες μας νὰ γυνοιάζεσαι.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Νάφήσω τὴν κοπέλα; Στὴ λαμπάδα ποιόν;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἐγὼ τοῦ γάμου τὴ λαμπάδα θὰ κρατῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Δὲν εἶν' αὐτὸς ὁ νόμος, μὴ λὲς ἄτοπα.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Δὲν πρέπει νὰ εἶσαι μὲς τὸ πλῆθος τοῦ στρατοῦ. 735

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Πρέπει ὁμως νὰ παντρέψω ἐγὼ τὰ τέκνα μου.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Κι οἱ κόρες νὰ μὴ μένουν σπίτι μοναχές.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καλὰ στοὺς παρθενῶνες τους φυλάγονται.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἄκουσ' ἐμέ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μὰ τὴν Ἀργίτισσα θεά,
κοίταζε ἐσὺ τὰ ἔξω, καὶ τὸ σπίτι ἐγὼ, 740
τὸ τί στὸ γάμο χρειάζεταιται τῆς κόρης μας.

Μπαίνει μέσα.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἄϊμέ· χαμένα πάσκισα, ἄδικα ἔλπισα
μακριὰ νὰ ξαποστείλω τὴ γυναῖκα μου.
Σοφίζουμαι καὶ τρόπο προσπαθῶ νὰ βρῶ
γιὰ τοὺς δικούς μου, ἀλλὰ σκοντάφτω ἐγὼ παντοῦ. 745
Θὰ πάω στὸ μάντη Κάλχχα νὰ ξετάσουμε
τὸ θέλημα τῆς θεᾶς, ποῦναι πικρὸ σ' ἐμέ,
καὶ θλιβερὸ γιὰ τὴν Ἑλλάδα.—Ὁ φρόνιμος
ἦ πρέπει νάχει μιὰ γυναῖκα σπίτι του
καλὴ καὶ τίμιαν, ἢ νὰ μὴν παντρεύεται. 750

Φεύγει.

6. ΣΤΑΣΙΜΟ Β΄.

ΧΟΡΟΣ

Στροφή

Μές στοῦ Σιμόη τάργυρά γυρίσματα θά φτάσει
μέ τὰ καράβια ὁ Ἑλληνικός στρατός ἀρματωμένος,
ἐκεῖ τῆς Τροίας τὰ χώματα, μέσ στ' Ἀπολλώνιον Ἴλιο, 755
πού ἀκούω πῶς ρίχνει τὰ ξανθὰ μαλλιά της ἡ Κασσάντρα,
μέ δάφνης χλωροφούντωτο στεφάνι στολισμένη, 760
θεόπνευστη, ὅταν ἔχει προφητικὴν ὀρμή.

Ἀντιστροφή

Θάντισταθοῦν στὰ κάστρα τους καί στήν ἀκρόπολή τους
οἱ Τρῶες, ὅταν ὁ στρατός ὁ Ἑλληνικός ζυγώσει 765
μέσ στοῦ Σιμόη τὰ ρέματα μέ χάλκινες ἀσπίδες,
μέ πλοῖα γοργὰ κι ὠριόπλωρα, νά φέρει στήν Ἑλλῦδα
τῶν δύο αἰθέριων Διόσκουρων τήν ἀδερφήν Ἑλένη 770
μ' ἀσπίδες καί κοντάρια καί λόγχες τῶν Ἀχαιῶν.

Ἐπωδός

Κι ἀφοῦ τῆς Τροίας τὸ Πέργαμο τὸ πυργοτειχισμένο
κυκλώσει ὁ Ἄρης φονικός, καί κόψει τὰ κεφάλια 775
τῶν Τρῶων καί τὴ χώρα τους χαλάσει, τοῦ Πριάμου
θά γένουν μυριοθρήνητες κι οἱ κόρες κι ἡ γυναίκα. 780
Κι ἡ Ἑλένη ἡ κόρη τοῦ Διὸς θά χύσει μαῦρο δάκρυ,
γιατ' ἄφησε τὸν ἄντρα της κι ἔφυγε. Τέτοιος φόβος
μήτε σ' ἐμέ νὰ ῥθει ποτὲ μηδὲ καί στῶν παιδιῶν μου 785
τὰ τέκνα, καθὼς θά θρηνοῦν κοντὰ στοὺς ἀργαλειοὺς των
οἱ χρυσοστόλιστες Λυδές κι οἱ Φρύγισσες γυναῖκες,
ἡ μιὰ στήν ἄλλη λέγοντας: «Ποιὸς τάχα δακρυσμένη 790
θάδράξει με ἀπ' τὰ ὠριόπλεχτα μαλλιά καί θά με σύρει
μακριὰ ἀπὸ τὴν πατρίδα μου τὴν καταρημαγμένη;
γιαὶ σένα Ἑλένη, γέννημα τοῦ μακρολαίμη κύκνου—
ἂν εἶναι αὐτὸ σωστὸ πού λέν πῶς ἔτυχεν ἡ Λήδα 795
τὸ Δία σάν πεταχτὸ πουλὶ παραλλαγμένον, εἶτε
ψέματα λέν στὸν κόσμον οἱ μῦθοι τῶν ποιητῶν.» 800

7. ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ Γ΄.

Ἔρχεται ὁ Ἀχιλλέας σέ λίγο κι ἡ Κλυταιμῆστρα.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ποῦ νᾶναι ὁ πρωτοστράτηγος τῶν Ἀχαιῶν ;
 Ποιὸς θὰ τοῦ πεῖ ἀπὸ σᾶς πῶς τοῦ Πηλέα ὁ γιός,
 ὁ Ἀχιλλέας, στήν σκηνή του τὸν ζητῶ;
 Κι ὅμοια δὲ μένουμ' ὅλοι ἐδῶ στὸν Εὐριπο;
 Ἄλλοι ἀπὸ μᾶς ἀνύπαντροι τὰ σπίτια τους 805
 τάφησαν ἔρμα κι ἐδῶ πέρα κάθονται,
 κι ἄλλοι γυναῖκες καὶ παιδιὰ παράτησαν·
 τόσο ἄγριος στήν Ἑλλάδα πόθος ἔπεσεν
 ἀπ' τοὺς θεοὺς γι' αὐτὴν τὴν ἐκστρατεία μας.
 Ἐγὼ λοιπὸν πρέπει νὰ πῶ τὸ δίκιο μου· 810
 κι ἄλλος ποιὸς θέλει ἄς πεῖ κι αὐτὸς τὸ πόνου του.
 Τὴ Φάρσαλο καὶ τὸν πατέρα μου ἄφησα
 καὶ μένω ἐδῶ στοῦ Εὐρίπου τίς ψιλές πνοές,
 κι ὅσο κρατῶ τοὺς Μυρμιδόνες, πού μοῦ λέν:
 «Τί περιμένουμε, Ἀχιλλέα; πότε πιὰ 815
 θάρθει ὁ καιρὸς στήν Τροία νὰ κινήσουμε;
 Κάμε ἂν θὰ κάμεις κάτι, ἢ πίσω γύρνα μᾶς·
 μὴν καρτερεῖς τίς ἄργητες τῶν Ἀτρειδῶν.»

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἦ γιέ τῆς θεᾶς Νεράϊδας, καθὼς ἄκουσα
 τὰ λόγια σου ἀπὸ μέσα, βγῆκα νὰ σε ἰδῶ. 820

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ἦ θεία Ντροπή, ποιά νᾶναι ἡ μεγαλόπρεπη
 τούτη γυναίκα, πού θεωροῦν τὰ μάτια μου;

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Πρώτη φορὰ μὲ βλέπεις, τί παράξενο
 νὰ μὴ με ξέρεις; Σοῦ ἐπαινω τὸ σεβασμό.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Καὶ ποιά εἶσαι; Τί ἦρθες στῶν Ἑλλήνων τὸ στρατό, 825
 γυναίκα ἐσὺ μὲς σ' ἄντρες ἀσπιδόφραχτους;

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τῆς Λήδας εἶμαι κόρη, ἡ Κλυταιμήστρα ἐγώ,
κι εἶν' ἄντρας μου ὁ ἀφέντης Ἀγαμέμνονας.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Καλά εἶπες ὅσα πρέπει σύντομα· μὰ ἐγὼ
τῶχ' ἄντροπὴ μου μὲ γυναικὲς νὰ μιλῶ. 830

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μεῖνε· τί φεύγεις; Καὶ τὸ δεξιὸ χέρι σου
δῶσε μου, ἀρχὴν τοῦ γάμου σου καλότυχη.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Τί λές; Σ' ἐσὲ τὸ χέρι μου; Θὰ ντρέπουμε
τὸν ἄντρα σου, ἂν θάγγιξω τὰ δὲν πρέπει μου

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μπορεῖς, ἀφοῦ τὴν κόρη μου παντρεύεσαι,
γιὰ τῆς θεᾶς Νεραΐδας τῆς θαλασσιῆς. 835

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Τί γάμους λές, κυρά μου. Τί νὰ πῶ, ἀπορῶ·
ἐξὸν ἂν σ' ὅ,τι λές παραλογίζεσαι.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Σ' ὅλους συμβαίνει, τοὺς καινούργιους συγγενεῖς
σὰ βλέπουν, καὶ γιὰ γάμο μὲ ντροπὴ ὀμιλοῦν. 840

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ποτέ, κυρά, τὴν κόρη σου δὲ ζήτησα.
κι οὐδὲ ἀπὸ τοὺς Ἀτρεΐδες μοῦρθε προξενιά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Λοιπὸν τί νᾶναι; Ἀπόρα μὲ τὰ λόγια μου·
γιατὶ μ' αὐτὰ ποὺ μοῦ εἶπες ἀπορά κι ἐγώ.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ἀπείκαζε· κι οἱ δυὸ μας νάπαικίσουμε·
γιατὶ κι οἱ δυὸ ἴσως ψέματα δὲ λέγουμε. 845

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μὰ φοβερὰ ἔχω πάθει; Γάμο ἀνύπαρχτον,
ὡς φαίνεται, ἐτοιμάζω· ντρέπουμε γι' αὐτά.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ἴσως κανεὶς περίπαιξε κι ἐσὲ κι ἐμέ.

Μὴν τὰ προσέχεις ὁμως καὶ λησμόνα τα.

850

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Σὲ χαιρετῶ· δὲν ἔχω μάτια νὰ σε ἰδῶ,
σὰ βγῆκα ψεύτρα κι ἔπαθα ὡς δὲ μῶπρεπτε.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Τὸ ἴδιο κι ἀπὸ μέρος μου· τὸν ἄντρα σου
πάω νὰ ζητήσω μὲς σ' αὐτὰ τὰ δώματα.

Ἐνῶ βγαίνει ὁ Ἀχιλλέας τὸν σταματᾷ ὁ γέροντας.

Τροχαϊκὰ τετράμετρα

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Αἰακίδη ξένε, στάσου, ἐσένα λέω, τοῦ γιοῦ τῆς θεᾶς,
καὶ τῆς Λήδας κόρη, ἐσένα, κάτι θέλω νὰ σᾶς πῶ.

855

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ποιὸς μισάνοιξε τὴ θύρα; Πῶς περίφοβος μιλεῖ!

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Δοῦλος εἶμαι, δὲν καυχιούμαι· δὲ μ' ἀφήνει ἡ τύχη μου.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Τίνος εἶσαι; Δικός μου ὄχι· θὰ εἶσαι τοῦ Ἀγαμέμνονα.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Τούτης ποῦναι μπρὸς στὸ σπίτι, μ' ἔδωκε ὁ πατέρας της

860

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Στάθηκα· τί θέλεις λέγε, γιατί μ' ἐσταμάτησες;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Εἶστε τάχα μοναχοί σας, ποὺ ἐδῶ πέρα στέκεστε;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ναὶ μονάχοι, πὲς τί θέλεις, ἔβγαιν' ἔξω κι ἔλα ἴδῶ.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

ἽΩ προσπάθεια μου καὶ τύχη, σώσεται ὅποιους θέλω ἐγώ.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Πάει ὁ λόγος σου σὲ μάκρος κι ἔχει κάποια καυχησιά.

865

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Σ' ἐξορκίζω λέγε ἀμέσως, ὅ,τι θέλεις νὰ μοῦ πεῖς.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ξέρεις βέβαια πόσο ἐσένα καὶ τὰ τέκνα σου ἀγαπῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Παλιό λάτρη τοῦ σπιτιοῦ μου πάντοτε σέ ξέρω ἐγώ.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Κι ὅτι προῖκα σου μ' ἐπῆρε ὁ Ἄγαμέμνωνας κι ἐμέ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ναί μαζί μου στ' Ἄργος ἦρθες, καί μοῦ στάθηκες πιστός.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ναί, καί πλειότερο ἐγώ σένα ἀπὸ τὸν ἄντρα σου ἀγαπῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τέλος πάντων τώρα πές μας ξέσκεπα, τί θὰ μᾶς πεῖς.

870

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Μὲ τὸ χέρι του θὰ σφάζει τὴν κοπέλα σου ὁ γονιός.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Πῶς; Μακριὰ ἀπὸ μᾶς ὁ λόγος, γέροντα! παραλαλεῖς.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Τὸν ἄσπρο λαιμὸ τῆς δόλιας κόβοντας μὲ τὸ σπαθί.

875

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

᾽ὦ τί χαλασμός ποῦ μ' ἤῤρε. Μὴν τρελάθη ὁ ἄντρας μου;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ἐχει τὰ μυαλά του, ὄχι ὅμως γιὰ τὴν κόρη σου κι ἐσέ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Γιὰ ποιό λόγο; Ποιὸς ὀλέθριος δαίμονας τὸν κυνηγᾷ;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Θεοῦ χρησμός, ὡς λέει ὁ Κάλχας, γιὰ νὰ ξεκινᾷ ὁ στρατός.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ποῦ; Τρισάθλια ἐγώ κι ἐκείνη, ποῦ θὰ σφάζει ἕνας γονιός!

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Πρὸς τὴν Τροία, γιὰ νὰ λάβει τὴν Ἑλένη ὁ ἄντρας της.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καί γιὰ ν᾽ρθ' ἢ Ἑλένη πρέπει ἢ Ἴφιγένεια νὰ χαθεῖ;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ναί ἔταξε θυσία τὴν κόρη σου στὴν Ἄρτεμη ὁ γονιός.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καί τί πρόφαση εἶχε ὁ γάμος, ὅπου μ' ἔφερεν ἐδῶ;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Χαίροντας νὰ φέρεις νύφη τοῦ Ἀχιλλέα τὴν κόρη σου. 885

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κόρη μου, ἦρθες γιὰ χαμό σου, μὲ τὴ μάνα σου μαζί.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Καὶ στὶς δυὸ φριχτό· ὦ τί τόλμη πῶλαβ' ὁ Ἀγαμέμνωνας.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ὅϊμὲ χάθηκα· τὰ δάκρυα νὰ βαστάξω δὲ μπορῶ.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ἄφοῦ χάνεις τὸ παιδί σου, εἶναι τὸ δάκρυ σου πικρό.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κι ἐσὺ ποῦθε, γέροντά μου, τᾶμαθες αὐτὰ ποῦ λές; 890

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ἔρχομουν σ' ἐσὲ νὰ φέρω κι ἄλλο γράμμα, δεύτερο.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Γιὰ νὰ φέρω ἢ νὰ μὴ φέρω στὴ σφαγὴ τὴν κόρη μου;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Νὰ μὴ φέρεις τὴν· φρονοῦσε τότε ὁ ἄντρας σου σωστά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κι ἔπειτα τὸ γράμμα ἐκεῖνο πῶς δὲν τόφερες σ' ἐμέ;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ὅ Μενέλαος μοῦ τὸ πῆρε, ποῦναι ὁ αἴτιος τῶν κακῶν. 895

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τοῦ Πηλέα καὶ τῆς Νεραΐδας τέκνο ἐσύ, τάκοῦς αὐτά;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ἄκουσα τὴ συμφορὰ σου· αὐτὸ κι ἐγὼ δὲν τὸ βαστῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μὲ τοῦ γάμου σου τὸ δόλο θὰ μοῦ σφάξουν τὸ παιδί.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Κι ἐγὼ ψέγω σου τὸν ἄντρα. Κι ἔτσι αὐτὸ δὲν τὸ βαστῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Πεφτοντας στὰ πόδια τοῦ Ἀχιλλέα.

Δὲ θάπνοντραπῶ νὰ πέσω στὸ δικό σου γόνα ἐμπρός, 900

μιὰ θνητὴ στῆς θεᾶς τὸ τέκνο. Τί καμὰρι θάχω ἐγώ;
 Πλειότερο ἀπὸ τὸ παιδί μου γι' ἄλλο τί θὰ στοχαστῶ;
 Γιὲ τῆς θεᾶς, στὴ συμφορὰ μου βόηθα με, καὶ σῶσε αὐτὴν,
 πού, ἂν καὶ ψέματα, ἀλλ' ἀκούστη πῶς θὰ γίνει ταίρι σου.
 Νύφη ἀνθοστεφανωμένη ἐγὼ τὴν ἔφερνα γιὰ σέ, 904
 τώρα στὴ σφαγὴ τῆ δίνω· καὶ ντροπὴ θάναι γιὰ σέ
 πού δὲν τὴ βοηθᾷς· κι ἔν γάμος δὲ σ' ἀντάμωσε μ' αὐτὴν,
 ὅμως ταίρι ὀνοματίστης τῆς τρισάθλιας κορασιᾶς.
 Ναί, στὴ μάνα σου σ' ὀρκίζω, καὶ στὸ χέρι πού κρατῶ,
 καὶ στὸ γένιο σου πού 'γγίζω· τὸνομά σου μὲ χαλνᾷ. 910
 Βόηθα, ἄλλον βωμὸ δὲν ἔχω καταφύγιο παρὰ σέ·
 συγγενὴς δὲν προσγελᾷ μου· ὁ Ἄγαμέμνωνας, τάκοῦς,
 σκληρὸς κι ἄσπλαχνος πῶς εἶναι· κι ἦρθα ἐδῶ, γυναίκα ἐγώ,
 σὲ στρατὸ ναυτῶν, ὡς βλέπεις, ἀνυπάκουο καὶ θρασύ,
 μὰ καὶ χρήσιμο, ὅταν θέλουν. Κι ἂν μου δώσεις χέρι ἐσύ, 915
 θὰ γλυτώσουμε· κι ἂν ὄχι, χαλασμὸς θὰ μᾶς εὐρεῖ.

ΧΟΡΟΣ

Κακό εἶναι νᾶχεις τέκνα· ἀπ' τὴν ἀγάπη τους
 οἱ ἄνθρωποι ὑποφέρουν βάσανα πολλὰ.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Βαθιὰ πονεῖ ἡ ψυχὴ μου ἢ μεγαλόβουλη,
 πού ξέρει μέτρια στὰ κακὰ νὰ θλίβεται
 καὶ μέτρια στὴν πολλὴ εὐτυχία νὰ χαίρεται.
 Καὶ λογικὰ φρονοῦν οἱ τέτοιοι οἱ ἄνθρωποι,
 πού πάντα τὴ ζωὴ τους φρόνιμα περνοῦν.
 Κάποτε ἡ μέτρια φρόνηση εἶν' εὐχάριστη,
 καὶ κάποτε εἶναι χρήσιμη ἢ βσθυγνωμιὰ. 925
 Μὰ ἐγώ, πού ὁ δίκιος Χείρωνας μ' ἀνάθρεψεν,
 ἔμαθα νᾶχω πάντα ἀπλοὺς τοὺς τρόπους μου.
 Καὶ τοὺς Ἄτρεῖδες, ὅταν κυβερνοῦν καλὰ,
 θὰ τοὺς ἀκούω· ἀλλ' ὄχι, κι ὅταν ἄσκημα·
 κι ἐδῶ καὶ στὴν Τρωάδα, πάντα ἐλεύτερος, 930
 τὸν Ἄρη θὰ τιμῶ μὲ τὸ κοντάρι μου.
 Κι ἐσέ, πού ὁ ἀγαπημένος σου σὲ πίκρανε,
 θὰ σεπραῦνω, ὅσο ταιριάζει σ' ἄντρα νιόν,



ἀφοῦ ἡ καρδιά μου τόσο σέ σιμπόνεσε.
 Ποτέ δὲ θὰ σφαχτεῖ ἀπὸ τὸν πατέρα της 935
 ἢ κόρη, πού δική μου ὀνοματίστηκε.
 Δὲ δίνω τὸ κορμί μου ἐγὼ στὸν ἄντρα σου
 νὰ πλέκει σχέδια. Γιατί ἐγὼ τῆς κόρης σου
 φονιάς θὰ γίνω, ἂν καὶ σπαθὶ δὲ σήκωσα.
 Ὁ ἄντρας σου εἶναι φταίχτης· μὰ δὲ θᾶναι πιὰ 940
 καὶ τὸ κορμί μου ἀμόλυντο, ἂν χαθεῖ γιὰ μὲ
 καὶ τὸ δικό μου γάμον ἢ κοπέλα αὐτή,
 πῶπαθε συμφορὰ φριχτὴ κι ἀβάσταχτην.
 Ὁ πιὸ ἄθλιος ἐγὼ θὰ ἤμουν μὲς στοὺς Ἀχαιοὺς,
 τὸ τίποτε ἐγὼ θὰ ἤμουν, ὁ Μενέλαος 945
 θὰ ἦταν ἄντρας, δὲ θὰ ἤμουν τοῦ Πηλέα γιός,
 μὰ ἑνὸς κακούργου, ἂν τῶνομά μου σκότωνε
 τὴν κόρη σου. Μὰ τὸ Νηρέα, πῶζησε
 μέσα στὰ ὕγρα τὰ κύματα, τὸ φυτουργὸ
 τῆς Θέτιδας ἐκείνης πού μὲ γέννησε,
 τὴν κόρη δὲ θάγγιξει ὁ Ἀγαμέμνωνας, 950
 οὐδὲ μὲ τὰκροδάχτυλα στοὺς πέπλους της·
 ἄλλιῶς μονάχα ἢ πολιτεία ἢ Σίπυλος
 θὰ ὑπάρχει στῶν βαρβάρων τὶς ἀκροτοπιές,
 ὅθε ἢ γενιὰ κρατιέται τῶν δυὸ στρατηγῶν,
 καὶ τῶνομα τῆς Φθίας πιὰ δὲ θάκουστεῖ.
 Πικρὰ γιὰ τὴ θυσία αὐτὴν θὰ ἔτοιμαστεῖ 955
 κι ὁ μάντης Κάλχας. Καὶ τί μάντης εἶναι αὐτός,
 πού λέει ἀλήθειες λίγες καὶ πολλὲς ψευτιές,
 ἂν ἐπιτύχει· ἂν ὄχι, ἀποξεχάνεται;
 Δὲν τὸ εἶπα γιὰ νὰ παντρευτῶ τὴν κόρη σου.
 καὶ μύριες κόρες γι' ἄντρα τους μὲ λαχταροῦν· 960
 τό εἶπα γιὰ τὸ Ἀγαμέμνωνας μὲ πρόσβαλε.
 Κι ἔπρεπεν ἀπὸ μένα τῶνομά μου αὐτὸς
 γιὰ δόλωμα τῆς κόρης νὰ ζητοῦσε, ἀφοῦ
 μ' ἐμὲ νὰ τὴν παντρέψει ἐδέχτη ἢ μάνα της.
 Θὰ τῶδινα στοὺς Ἕλληνες, ἂν σκόνταφτε 965
 σ' αὐτὸ τῆς Τροίας τὸ ταξίδι· τοῦ στρατοῦ
 ναῦξήσω δὲ θάρνιόμουν τὸ κοινὸ καλό.

Μὰ τῶρα οἱ στρατηλάτες μὲ καταφρονοῦν,
καὶ κάνουν ὅ,τι θέλουν ἀνεμπόδιστα. 970
Γοργὰ θὰ ξέρει τὸ σπαθί μου, πρὶν βρεθῶ
στὴν Τροία, πού θὰ τὸ βάψω μ' αἶμα φοινικόν,
ἂν ἀπὸ μὲ τὴν κόρη σου πάρει κανεῖς.
Ἦσυχη μένε· θεὸς ἐγὼ θὰ σου φανῶ
μεγάλος, χωρὶς νὰ εἶμαι· ἀλλ' ὅμως θὰ γενῶ.

ΧΟΡΟΣ

Γιὲ τοῦ Πηλέα, μίλησες ὡς ἄξιζε 975
σ' ἐσὲ καὶ στὴ σεμνὴ θαλασσινὴ θεά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἄχ· πῶς νὰ σ' ἐπαινέσω γιὰ νὰ μὴ φανῶ
μῆτε πῶς κολακεύω, μῆτ' ἀχάριστη;
Γιατ' οἱ καλοί, σὰν τοὺς παινοῦν ὑπέρμετρα,
κάπως μισοῦν ἐκείνους πού τοὺς ἐπαινοῦν. 980
Ντρέπομαι μὲ τοὺς θρήνους νὰ σ' ἐνοχλῶ,
γιὰ τὰ δικά μου πάθια, ἐσὲ τὸν ἄπαθον.
Εἶν' ὁμορφο ὅμως πρᾶμα νὰ ὠφελεῖ ὁ καλὸς
τοὺς δυστυχεῖς, ἂν κι εἶναι ὁ πόνος χωριστά.
Λυπήσου με, γιὰτ' εἶμαι ἀξιοθρήνητη. 985
Ποῦ πρῶτα ἐνῶ γαμπρό μου σὲ φαντάστηκα,
ἔλαβα ἐλπίδα κούφια, κι ἔπειτα ταχιά
θὰ εἶναι κακὸ σημεῖο γιὰ τὸ γάμο σου,
πού ἐσὺ θὰ κάμεις, ἂν ἡ κόρη μου χαθεῖ,
κι ἀνάγκη ἐσὺ ἀπὸ τοῦτο νὰ προφυλαχτεῖς.
Μὰ τὸ εἶπες ὡς τὸ τέλος ἀπ' ἀρχῆς καλὰ· 990
κι ἂν ἐσὺ θέλεις θὰ γλυτώσει ἡ κόρη μου.
Θέλεις νὰ πέσει ἰκέτισσα στὸ γόνα σου ;
Σὲ κόρη αὐτὸ δὲν πρέπει· ἀλλ' ἂν τὸ δέχεται,
ντροπαλὴ θάρθει μὲ τὸ βλέμμα ἐλεύτερο.
Μ' ἂν κάμεις ὅσα μοῦ εἶπες δίχως νάρθει αὐτή, 995
στὸ σπίτι ἄς μείνει· τὰ σεμνὰ φέρνουν τιμὴ.
Ὅσο εἶναι δυνατὸ ὅμως χρειάζεται ἡ ντροπή.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Μῆτε νὰ φέρεις μπρός μου ἐσὺ τὴν κόρη σου,
μῆτε, κυρά μου, ἐγὼ νὰ κακολογηθῶ·

γιατ' ὁ στρατὸς σὰν ὄλος μένει ἀργὸς μαζὶ 1000
κακογλωσσιῆς καὶ κατηγορίες ἀγαπᾷ.
Κι ἂν παρακάλια θὰ μοῦ κάνετε κι ἂν μὴ,
γιὰ μένα εἶναι τὸ ἴδιο· ἐγὼ θάγωνιστῶ
γιὰ νὰ σᾶς ἀπαλλάξω ἀπὸ τὶς συμφορές.
Ἄκουε καὶ μάθε πὼς δὲ σοῦ εἶπα ψέματα. 1005
Ψέματ' ἂν εἶπα κι ἄδικα περίπαιξα,
νὰ σβήσω· κι ἂν τὴν κόρη σώσω, τότε ἄς ζῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Νᾶχεις καλὸ, γιατί βοηθᾶς τοὺς δυστυχεῖς.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Τῶρ' ἄκουε, γιὰ νὰ πᾶν καλὰ τὰ πράματα.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Λέγε τί θέλεις, καὶ σ' ἀκούω πρόθυμα. 1010

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Νάλλάξει γνώμη τὸν πατέρ' ἄς πείσομε.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Εἶναι δειλὸς, φοβᾶται τὸ στρατὸ πολὺ.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Οἱ λόγοι ὅμως τοὺς λόγους πάντα τοὺς νικοῦν.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἐλπίδα κρύα· ἀλλ' ὅμως τί νὰ κάμω πῆς.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Πρῶτα νὰ μὴ σκοτώσει, παρακάλει τον, 1015
τὸ τέκνο του· κι ἂν ἐπιμένει, ἔλα σ' ἐμέ.

Γιατί ἂν τὸν καταπείσεις, δὲ θὰ πρέπει ἐγὼ
νὰ μπῶ στὴ μέση, ἀφοῦ γλυτώνει ἡ κόρη σου.

Κι ἐγὼ θὰ τᾶχω μὲ τὸ φίλο πιὸ καλὰ, 1020
μὰ κι ὁ στρατὸς δὲ θὰ με κατακρίνει κάν,

ἂν λογικὰ ἐνεργήσω κι ὄχι μὲ τὴ βιά.

Κι ἂν πάει καλὰ τὸ πρᾶμα, θᾶναι εὐχάριστο

σ' ἐσένα καὶ στοὺς φίλους, καὶ χωρὶς ἐμέ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Φρόνιμα ποὺ εἶπες! Ἄς τὰ κάνουμε ὅσα λές.

Κι ἂν δὲν πετύχω ἀπ' ὅσα θέλω τίποτε, 1025
 ποῦ θὰ σε ἰδῶ καὶ πάλι; Ποῦ νάρθῶ ἢ πικρὴ
 νὰ βρῶ βοηθὸν τὸ χέρι σου στὰ πάθια μου;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ἐγὼ ὅπου πρέπει νὰ φυλάξω, κι ἔγνοια σου,
 νὰ μὴ σε ἰδεῖ στοὺς πλῆθος τῶν Δαναῶν κανεῖς
 σκιαγμένη νὰ διαβαίνει· καὶ μὴν ντρόπιαζε
 τὸ πατρικὸ σου σπίτι, ποῦ ὁ Τυνδάραρος 1030
 εἶναι μεγάλος καὶ πολὺς στοὺς Ἕλληνες,
 καὶ δὲν ἀξίζει νὰ κατηγοριέται αὐτός.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Θὰ γίνεῖ ὅ,τι εἶπες. Θὰ σ' ἀκούσω· πρόσταξε.
 Κι ἂν εἶναι θεοί, σὰ δίκιος πού εἶσαι θὰ εὐτυχεῖ·
 ἂν ὄχι, γιατί τάχα νὰ μοχθοῦμε πιά ; 1035

8. ΣΤΑΣΙΜΟ Γ'.

ΧΟΡΟΣ

Στροφή

Τί γάμος τάχα γέρονταν μὲ Λιβυκὲς φλογέρες
 καὶ μὲ κιθάρες καὶ χοροὺς καὶ καλαμοσουραῦλια,
 πῶστησαν ὅλοι μιά βοή στοὺς Πήλιο, τότε ποῦρθαν
 μὲ τίς ὠραῖες πλεξίδες τοὺς οἱ Πιερίδες Μοῦσες 1040
 μὲς στοὺς τραπέζι τῶν θεῶν, στοὺς γάμους τοῦ Πηλέα,
 κρούοντας στὴ γῆ; τὰ πόδια τοὺς μὲ τὰ χρυσὰ σαντάλια,
 καὶ λέγοντας τῆς Θέτιδας καὶ τοῦ Πηλέα τραγούδια, 1045
 μὲς στῶν Κενταύρων τὸ βουνό, μὲς στοῦ Πηλίου τὰ δάση;
 Καὶ τοῦ Δαρδάνου ὁ ἀπόγονος, ὁ Φρύγιος Γανυμήδης, 1050
 ἢ ἀγαπημένη ἀπόλαψη τῆς ἀγκαλιᾶς τοῦ Δία,
 νέκταρ κερνοῦσε ἀπὸ χρυσὰ καὶ βαθυλὰ κροντήρια.
 Καὶ στὴν ἀσπριδερεὴ ἀμμουδιὰ πενήντα νιὲς Νεραΐδες 1055
 κυκλοστριφογυρίζοντας ἐχόρεψαν στοὺς γάμο.

Ἀντιστροφή

Μ' ἔλατα καὶ κατάχλωρα στεφάνια στολισμένους
 κι ὁ θίασος τῶν Κένταυρων καβάλλα στάλογά του 1060
 ἦρθε στοὺς δεῖπνο τῶν εἰν, στοῦ Βάκχου τὸ κροντήρι.



- Καὶ τραγουδοῦσαν κι ἔλεγαν: «ὦ κόρη τοῦ Νηρέα,
τό εἶπε ὁ προφήτης Χείρωνας, πού ξέρει ἀπὸ μαντεῖες, 1065
στὴ Θεσσαλία μέγα φῶς μιὰ μέρα θὰ γεννηθεῖς·
μὲ Μυρμιδόνες πάνοπλους ὁ γιός σου αὐτὸς θὰ φτάσει
στοῦ Πρίαμου τὴν ξακουστὴ τὴ χώρα νὰ τὴν κάμει, 1070
φορώντας πανοπλία χρυσή, τεχνούργημα τοῦ Ἡφαίστου,
πού δώρισμα τὴν ἔλαβεν ἀπὸ τὴ θεά του μάνα,
τὴ Θέτη, πού τὸν γέννησε. Τότ' οἱ θεοὶ εἶχαν κάμει 1075
τὴ μυριοζήλευτη χαρὰ τῆς ἀρχοντοθρεμμένης
πρώτης Νεραΐδας Θέτιδας καὶ τοῦ Πηλέα τὸ γάμο.»
Ἐπωδὸς
- Κι ἐσένα, κόρη, οἱ Ἕλληνες θὰ στεφανώσουν τώρα 1080
τὴν κόμη τὴν καλόπλεχτη σὰν παρδαλὴ μοσχούλα
βουνησία, ἀπὸ τίς πέτρινες σπηλιές της, πού τὴ φέρνουν
γιὰ τὴ θυσία ἀπείραχτη, καὶ τὸν ὠραῖο λαιμό σου
θὰ κόψουν· πού δὲν ἔζησες ἐσὺ μὲς στὰ σουραύλια 1085
καὶ στῶν βουκόλων τὰ βοητὰ, μὸν ἔχεις μεγαλώσει
στὴν ἀγκαλιὰ τῆς μάνας σου, γιὰ ἐνοῦ Ἰναχίδη ταίρι.
Τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ντροπῆς τὸ πρόσωπο ποῦ τάχα 1090
μπορεῖ νὰ κάμει τίποτε, ὅταν κρατεῖ ἡ ἀσέβεια
τὴ δύναμη στὰ χέρια της; ὅταν περιφρονιέται
ἀπὸ τὸν κόσμον ἡ ἀρετὴ; κι ὅταν νικαίει τοὺς νόμους 1095
ἡ ἀνομία, κι οἱ ἄνθρωποι δὲν ἀγωνίζονται ὅλοι
γιὰ νὰποφύγουν τὴ θεϊκὴν ὀργὴν μὲ κάθε τρόπο;

9. ΕΞΟΔΟΣ

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

- Ἐβγήκα ἀπὸ τὸ σπίτι θέλοντας νὰ ἰδῶ
τὸν ἄντρα μου, πού λείπει τώρα ὦρες πολλές. 1100
Καὶ δακρυσμένη ἡ δόλια θυγατέρα μου
πολλοὺς συνάλλαξε ὄδυρμούς, σὰν ἄκουσε
τὸ θάνατο, πού μελετᾷ ὁ πατέρας της.
Αὐτὸν λοιπὸν εἶχα στὸ νοῦ μου πῶρχειται
κοντὰ μου, νὰ τος, καὶ γοργὰ θάποδειχτεῖ
πὼς κάνει στὰ παιδιὰ του πρᾶματ' ἄνομα. 1105

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τῆς Λήδας γέννα, ἐδῶ ὄξω σ' ἠῦρα γιά καλό,
 νά σοῦ μιλήσω χῶρια ἀπό τήν κόρη μας,
 πού νά τάκούει δέν πρέπει, σά μελλόνυμφη.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καί τί εἶναι αὐτό πού βρῆκες τήν περίσταση;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Στείλε μαζί μου στή θυσία τήν κόρη μας: 1110
 κι εἶν' ἔτοιμα καί τὰ νερά γιά τίς σπονδῆς
 καί τὰ κριθάρια κι ἡ καθαρτική φωτιά,
 καί τὰ μοσκάρια, πού τὸ μαῦρον αἷμα τους
 θά τρέξει πρὶν τοῦ γάμου, γιά τῆ θεά Ἄρτεμη.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καλὰ τὰ λές μέ λόγια, ἀλλά τὰ ἔργα σου 1115
 δέν ξέρω πῶς μπορούσα νά τὰ πῶ καλά.—
 Ἔβγα, κόρη μου, τώρα· ξέρεις βέβαια
 τί μελετᾷ ὁ γονιός σου. Καί στὰ πέπλα σου
 τὸν ἀδερφό σου Ὀρέστη πᾶρε τέκνο μου.—
 Νά την ὀποῦρθε, ὑπάκουη στοὺς λόγους σου. 1120
 Ὅσο γιά τᾶλλα ἐγὼ μπροστά της θά τὰ πῶ.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τί κλαῖς, παιδί μου, καί θλιμμένη κάρφωσες
 στή γῆς τὰ μάτια, καί κρατεῖς τὰ πέπλα ἐμπρός;

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ποῦθε νάρχισω, οἶμέ, νά πῶ τὰ πάθια μου;
 Γιατί ἐγὼ σ' ὄλα πρώτη βγαίνω πάντοτε: 1125
 δὲ βρίσκω τέλος, μήτε μέση, μήτε ἀρχή.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τί τρέχει; Κι ὄλοι πῶς μου συμφωνήσατε,
 μέ σύγχυση καί ταραχή στοῦ πρόσωπο!

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Σ' ὅσα θά σε ρωτήσω ἀπάντα καθαρά.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Γι' αὐτό μή με προστάζεις· μόνον ρώτα με. 1130

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τὴν κόρη μας νὰ τὴ σκοτώσεις μελετᾶς;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μπά!

Φριχτά εἶπες, κι ὅσα εἶν' ἄπρεπτο φαντάζεσαι.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἐσύχασε· σὸ πρῶτο ξαναπάντα μου.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἄν λογικὰ ρωτᾶς, θάκούσεις λογικά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τέτοια ρωτῶ, κι ἐσύ μὴ μου τὰ λὲς ἀλλοιῶς. 1135

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ὡ μοῖρα μου καὶ τύχη κι ἄγριος δαίμονας!

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κι αὐτῆς κι ἐμένα· τί κακοτυχιὰ στοὺς τρεῖς!

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ποιὸς σ' ἔφταιξε ;

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἄπὸ μένα τὸ ρωτᾶς αὐτό ;

Δὲν ἔχει νόημα τούτη ἡ ἐξυπνάδα σου.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Χάθηκα· τὰ κρυφὰ μου πιά προδόθηκαν. 1140

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ὅλα ὅσα μέλλεις νὰ μοῦ κάμεις τᾶμαθα.

Ἐ σιωπὴ σου κι οἱ συχνοί σου στεναγμοί

τὰ μαρτυροῦν. Μὴν κάνεις κόπο νὰ μοῦ πείς.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Νά, σιωπῶ. Ποιὰ ἀνάγκη μὲς στὴ συμφορὰ

κι ἀνεντροπιὰ νὰ δείξω, λέοντας φέματα ; 1145

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἄκου λοιπόν· θὰ σοῦ μιλήσω ξέσκεπα,

δὲ θὰ σοῦ πῶ πιά αἰνίγματα στρεψόλογα.

Καὶ πρῶτα — γιὰ νὰ σοῦ πρωταναπιᾶσω αὐτὸ —

δίχως νὰ θέλω πῆρες με γυναῖκα σου,

- τὸν πρῶτο μου ἄντρα Τάνταλο ἀφοῦ σκότωσες, 1150
 καὶ κατὰ γῆς τὸ βρέφος μου τὸ χτύπησες,
 ἄγρια ἀπὸ τὰ βυζιά μου σὰ μοῦ τάρπαξες.
 Τότε τὰ δύο μου ἀδέρφια, τοῦ Διὸς παιδιὰ,
 μὲ τὰ λαμπρὰ ἄλογά τους σ' ἐκυνήγησαν·
 κι ὁ γέροντας πατέρας μου σ' ἐγλύτωσε 1155
 σὰν πρόσπεσές του, κι ἔγινες πάλι ἄντρας μου.
 Κι ἀφοῦ μ' ἐσένα ἀγάπησα, δὲ θάρνηθεῖς
 πὼς στάθηκα στὸ σπίτι καὶ σ' ἐσὲ πιστή·
 στὴν Ἄφροδίτη φρόνιμη, καὶ πάскиζα
 γιὰ τοῦ σπιτιοῦ σου τὸ καλό, ὥστε μπαίνοντας 1160
 νὰ χαίρεσαι καὶ βγαίνοντας νὰ εἶσαι εὐτυχής.
 Σπάνιο σ' ἄντρα νᾶβρει τέτοιο ταίρι του·
 κι ἔχουν κακὲς γυναῖκες βέβαια οἱ πλειότεροι.
 Αὐτὸν τὸ γιὸ σὲ κόρες τρεῖς σοῦ γέννησα,
 κι ἐσὺ τῆ μιὰ μ' ἀποστερεῖς σκληρόκαρδα. 1165
 Κι ἂν σὲ ρωτήσουν : τῆ σκοτώνεις ; μὰ γιατί ;
 Τί θὰ πεῖς ; λέγε, ἢ πρέπει νάπαντήσω ἐγώ ;
 Γιὰ νᾶβρει τὴν Ἑλένην ὁ Μενέλαος !
 Λαμπρὰ, γιὰ μιὰ κακὴ γυναῖκα νὰ χαθοῦν
 τὰ τέκνα μας. Τὴν πίκρα νάγοράσουμε 1170
 μὲ τὴ χαρὰ μας. Κι ἂν θάφήσεις σπίτι ἐμέ,
 σὰν πᾶς μὲ τὸ στρατό, κι ἀργήσεις χρόνια ἐκεῖ,
 μὲ τί καρδιά θὰ μείνω σπίτι ἐγὼ θαρρεῖς,
 ὅταν θὰ ἰδῶ ἀδειανούς ὄλους τοὺς τόπους της,
 κι ἄδεια τὰ δώματά της, καὶ μὲ δάκρυα 1175
 θὰ κάθουμαι μονάχη, ὅλο θρηνώντας τὴν : —
 Σὲ σκότωσεν, ὦ κόρη μου, ὁ πατέρας σου,
 κι ὄχι ἄλλος, μὸν ὁ ἴδιος μὲ τὸ χέρι του.
 Τέτοιο μισθὸν ἀφήνεις μὲς στὸ σπίτι σου —.
 Γιατὶ μικρὴ μονάχα χρειάζεται ἀφορμὴ 1180
 σ' ἐμέ καὶ στὰ παιδιὰ σου, ποῦ μᾶς παρατᾶς,
 γιὰ νὰ σε ὑποδεχτοῦμε καθὼς πρέπει σου.
 Λοιπὸν, μὴν ἀναγκάσεις με γιὰ τοὺς θεοὺς
 κακὴ σ' ἐσὲ νὰ γένω, μήτ' ἐσὺ γενοῦ.
 Καλὰ· θὰ θυσιάσεις τὸ παιδάκι σου· 1185

μά τότε ποιές εὐχῆς θὰ πείς ; Τί θὰ εὐχηθεῖς
καλὸ γιὰ σένα, σφάζοντας τὸ τέκνο σου ;
Κακό σου γυρισμό, σὰν ξεκινᾷς αἰσχρὰ ;
Κι ἐγὼ εἶναι δίκιο νὰ εὐχηθῶ καλὸ γιὰ σέ ;
Γιὰ ἀνόητους βέβαια θὰ θαρροῦμε τοὺς θεοὺς
ἂν εὐχηθῶμε τῶν φονιάδων τὸ καλὸ. 1190

Καὶ θάγκαλιάσεις τὰ παιδιά σου σὰν ἐρθεῖς
στ' Ἄργος ; Ὅχι, ποτέ. Καὶ ποιὸ τὰ μάτια του
σ' ἐσὲ θὰ ρίξει ἂν θὰ σκοτώσεις κάποιον τους ;
Αὐτὰ τὰ ἐσυλλογίστης ; ἢ φιλοδοξεῖς
νὰ εἶσαι μονάχα βασιλιάς καὶ στρατηγός ; 1195
Πῶπρεπε δίκαιο λόγο στοὺς Ἀργεῖους νὰ πείς :
« Θέλετ', Ἀχαιοί, νὰ πᾶτε στῶν Φρυγῶν τὴ γῆ ;
Κληρώστε τίνος κόρη πρέπει νὰ χαθεῖ ».

Τὸ δίκιο αὐτὸ ἦταν, κι ὄχι ἐσὺ τὴν κόρη σου
χώρια νὰ δώσεις γιὰ σφαγὴ στοὺς Δαναοὺς· 1200
ἢ κὰν τὴν Ἑρμιόνη γιὰ τὴ μάνα της
νᾶσφαζε στὴν ἀνάγκη του ὁ Μενέλαος.

Μὰ τώρα χάνω ἐγὼ ἢ πιστὴ γυναῖκα σου
τὸ τέκνο μου, κι ἢ φταίχτρα μὲ τὴν κόρη της
θὰ ζεῖ εὐτυχῆς στὴν Σπάρτην, ὅταν ξαναρθεῖ. 1205
Σ' αὐτὰ νὰ μου ἀπαντήσεις, ἂν δὲ λέω καλὰ.
Κι ἂν ὁμως καλὰ τὰ εἶπα, μὴ σκοτώνεις πιὰ
τὴν κόρη μας, καὶ πάντα θὰ εἶσαι φρόνιμος.

ΚΟΡΥΦΑΙΑ

Ἄκου τὴν, βασιλιά μου. Καὶ τὰ τέκνα τους
πρέπ' οἱ γυνεῖς νὰ σώζουν· ποίος τάρνιεται αὐτό ; 1210

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Τοῦ Ὀρφέα ἂν εἶχα τὴ φωνή, πατέρα μου,
νὰ συγκινεῖ τις πέτρες τὸ τραγούδι μου,
κι ὁ λόγος μου ὅσους ἤθελα νὰ μάγευε,
σ' αὐτὰ θὰ ἐρχόμουν. Μὰ τώρα ἢ ἀξιάδα μου
στὰ δάκρυα στέκει· σοῦ τὰ δίνω· αὐτὰ μπορῶ. 1215
Κι ὡς κλῶνον ἱκετήριο στὰ γόνατα
σοῦ ρίχνω τὸ κορμί μου, ποῦ σοῦ ἐγέννα αὐτή.
Μὴ μ' ἀγουροσκοτώνεις· ἄς χαρῶ τὸ φῶς·

- καὶ μὴ με βιάξεις ταφαντα τῆς γῆς νὰ ἰδῶ.
 Πρῶτη σὲ εἶπα πατέρα κι ἐσύ κόρη ἐμέ: 1220
 καὶ πρῶτη ἐγὼ στὰ γόνατά σου ἐκάθισα
 καὶ γλυκὰ χὰδια σῶδωκα καὶ μῶδωκες.
 Καὶ μῶλεγες : « Παιδί μου, τάχα θά σε ἰδῶ
 σὲ σπίτι ἀντρὸς εὐτυχισμένη μιὰ φορά,
 νὰ ζεῖς καὶ νὰ προκόβεις, καθὼς πρέπει μου ; » 1225
 Κι ἐγὼ πάλι, χαϊδεύοντας τὰ γένεια σου,
 ποὺ τώρα μὲ τὸ χέρι ἐγγίζω, σῶλεγα :
 « Τάχα κι ἐγὼ, πατέρα μου, θά σε δεχτῶ
 γέροντα πιὰ γλυκὰ - γλυκὰ στὸ σπίτι μου,
 τοὺς κόπους νὰ πληρώσω, ποὺ μ'ἀναθρεψες ; » — 1230
 Αὐτὰ τὰ λόγια ἐγὼ θυμοῦμαι, ὅμως ἐσύ
 τὰ λησμονᾶς καὶ θέλεις νὰ σκοτώσεις με.
 Μὴ, στὸν Ἄτρεα σ' ὀρκίζω καὶ στὸν Πέλοπα,
 καὶ στή μάνα μου αὐτή, ποὺ ἀφότου μ' ἔκαμε
 τώρα λαβαίνει δεύτερον πόνον πικρό. 1235
 Τί φταίω γιὰ τῆς Ἑλένης καὶ τοῦ Πάρη ἐγὼ
 τὸ γάμο ; Τί ἤρθε γιὰ δικό μου χαλασμό ;
 Πατέρα, κοίταξέ με, δὸς μου φίλημα,
 γιὰ ἐνθύμησή σου κὰν νὰ τῶχα σὰ χαθῶ,
 ἂν δὲν καταπεισθεῖς στὰ λόγια μου. Ἄδερφέ,
 εἶσαι μικρὸς νὰ με βοηθήσεις, μὰ κι ἐσύ 1240
 κλάψε, καὶ τὸν πατέρα παρακάλεσε
 νὰ μὴν πεθάνει ἢ ἀδερφή σου· αἰστάνονται
 πάντα καὶ τὰ μικρὰ παιδιὰ τίς συμφορές.
 Νὰ σὲ παρακαλεῖ κι αὐτὸς ἀμίλητος, 1245
 πατέρα μου. Ἄχ σπλαχνίσου κὰν τὰ νιάτα μου.
 Ναί, σὲ παρακαλοῦμε δυὸ παιδιὰ σου ἐμεῖς
 ἐγγίζοντας τὰ γένεια σου, πουλάκι αὐτὸς,
 κι ἐγὼ αὐξημένη. Θὰ σοῦ ἴπῳ κοντολογίης :
 γλυκύτατο εἶν'τὸ φῶς, στὸν Ἄδη εἶν' ὁ χαμός· 1250
 κι ὅποιος ζητάει τὸ θάνατο θάναι τρελός.
 Κάλλια κακὴ ζωὴ, παρὰ καλὴ θανή.

ΧΟΡΟΣ

Γιὰ σέ, τρισάθλια Ἑλένη καὶ τὸ γάμο σου

πικρά οί 'Ατρείδες σκάζουν και τὰ τέκνα τους.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

- 'Εγὼ ἀγαπῶ τὰ τέκνα μου κι αἰστάνομαι 1255
 τί εἶναι πικρὸ και τί ὄχι· ἀλλιῶς θά ἤμουν τρελός.
 Φρίττω νὰ τὰ τολμήσω αὐτά, γυναῖκα μου,
 φρίττω κι ἂν δὲν τὰ πράξω. Τί νὰ κάμω ἐγὼ ;
 Βλέπετε πόσος καραβόφραχτος στρατός,
 κι Ἕλληνες πόσοι ἐδῶ μὲ χάλκινα ἄρματα, 1260
 ποὺ νὰ κινήσουν γιὰ τὴν Τροία δὲ μποροῦν,
 μῆτε νὰ πάρουν τάκουσμένο κάστρο της,
 ἂν, καθὼς λέει ὁ Κάλχας, δὲ θυσιάσω ἐσέ.
 Καὶ τῶν Ἑλλήνων ὁ στρατός ποθεῖ τρελὰ
 στὸν τόπο τῶν βαρβάρων νὰ βρεθεῖ γοργά, 1265
 και πάψει τους νάρπάζουν Ἑλληνίδες πιά·
 ποὺ στ' Ἄργος θὰ σκοτώσουν τὰ κορίτσια μου
 κι ἐσᾶς κι ἐμένα, ἂν δὲν τιμήσω τὸ χρησμό.
 Δὲ μ' ἔχει, κόρη, δοῦλο του ὁ Μενέλαος,
 οὐδὲ κι ἐκείνου κάνω ἐγὼ τὸ θέλημα, 1270
 μὰ ἡ Ἑλλάδα, ποὺ εἶναι ἀνάγκη νὰ θυσιάσω ἐσέ,
 θέλω δὲ θέλω· αὐτὴ ἔναι ἀνώτερη ἀπὸ μᾶς.
 Καὶ πρέπει, ὅσο ἀπὸ σένα κι ἀπὸ μὲ περνᾶ,
 ἐλεύτερη νὰ μένει, μηδὲ οἱ βάρβαροι
 νάρπάζουν τῶν Ἑλλήνων τὶς γυναῖκες πιά. 1275

Φεύγει

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

'Ανάπαιστοι

'Ω παιδί μου, ὦ καλές μου,
 δυστυχία σ' ἐμὲ μὲ τὸ χάρο ποὺ σ' ἠῦρε.
 Σ' ἔχει δώσει στὸν Ἄδη και φεύγει ὁ γονιός σου.

ΦΙΓΕΝΕΙΑ

'Αχ, ἀλίμονο μάνα, κι οἱ δυό μας
 ὅμοια κλαῖμε τὴ μαύρη μου μοῖρα! 1280
 Δὲν ὑπάρχει γιὰ μένα πιά φῶς
 μηδὲ λάμψη τοῦ ἡλιοῦ, συμφορά μου!

Χιονισμένο λαγγάδι τῆς Τροίας
 καὶ τῆς Ἰδῆς βουνά, πού σ' ἔσαῖ
 εἶχε ὁ Πρίαμος ρίξει σὰν πῆρε 1285
 τρυφερό ἀπὸ τὴ μάνα του βρέφος
 μιὰ φορὰ γιὰ νὰ τὸ θανατώσει
 τὸ παιδί του τὸν Πάρη, πού οἱ Τρῶες
 ἀπὸ τότε τὸν εἶπαν Ἰδαῖο. 1290

Νὰ μὴν ἔφταν' αὐτὸς ὁ βουκόλος,
 πού μεγάλωσε μέσα στὰ βόδια,
 στὸ καθάριο νερὸ νὰ καθίσει,
 πού εἶναι οἱ βρύσες ἐκεῖ τῶν Νεράϊδων, 1295
 καὶ λιβάδι πού ἀνθίζουν λουλούδια
 τρυφερά, κι οἱ θεές ρόδιν' ἄνθη
 κι ὑακίνθινα κόφτουν ἐκεῖ.

Μιὰ φορὰν ἐκεῖ πῆγε ἡ Παλλάδα 1300
 κι ἡ δολόφρονη Κύπριδα κι ἡ Ἥρα
 μὲ τοῦ Δία τὸν ἄγγελο Ἑρμῆ·
 γιὰ τὸν ἔρωτα ἡ Κύπρη καυχιώνταν,
 γιὰ τὸ δόρυ ἡ Παλλάδα, κι ἡ Ἥρα 1305
 πού κοιμώνταν μαζί μὲ τὸ Δία
 στὴ θεϊκὴ του τὴν κλίνη. Ἐκεῖ πῆγαν
 γιὰ τῆ μαύρη τους κρίση, ὅταν εἶχαν
 γιὰ τὰ κάλλη τους μάλωμα οἱ τρεῖς τους.
 Αὐτὸ θάνατο φέρνει σ' ἐμένα,
 μὰ στοὺς Ἑλληνες δόξα, κοπέλες. 1310

ΧΟΡΟΣ

Πρόθυμα γιὰ τὴν Τροία, σὲ πῆρε ἡ Ἄρτεμη.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Κι ὁ γονιός μου τὴ δόλιαν ἐμένα,
 ἄχ μονοῦλα, μονοῦλα,
 φεύγει, κι ἔρμη μ' ἀφήνει.
 Ὡς ἡ τρισάμοιρη ἐγώ, πού πικρὴ 1315
 πικρὴν εἶδα τὴ μαύρην Ἑλένη,

Δ. Σάρρου. — Ἰφιγένεια ἡ ἐν Αὐλίδι.

- καὶ φονεύομαι, χάνομαι, οἶμέ,
 πού με σφάζει ἄνομα ὁ ἄνομός μου πατέρας.
 *Ὡ ἡ Αὐλίδα στους κόρφους τῆς τούτους
 νὰ μὴν εἶχε τὶς πρῦμνες δεχτεῖ 1320
 καραβιῶν χαλκοκόνταρων τόσων,
 πρὸς τὴν Τροία νὰ τὰ προβοδίσει,
 μήτ' ἐνάντιο στὸν Εὐριππο ἀέρα
 νᾶχε ὁ Δίας φυσήσει,
 πούπραῦνει ὅταν θέλει τὴν αὔρα, 1325
 καὶ σ' ἄλλ' ἄρμενα δίνει βοήθεια
 καὶ χαρά, σ' ἄλλα λύπη, κι ἄλλοῦ
 τἀναγκάζει νὰ στέκονται, κι ἄλλα
 νὰ διαβαίνουν τὰ κύματα, κι ἄλλα
 τὰ πανιὰ νὰ μαζεύουν, κι ἄλλοῦ
 μ' ἀγωνία νὰ προσμένουν . . . Ἀλήθεια, 1330
 τί πολὺπαθη ποῦναι ἢ γενιὰ τῶν θνητῶν
 τί πολὺπαθη ποῦναι!
 Τί κακὸ στους ἀνθρώπους σὰ μάθουν
 ὅσα ἡ μοίρα τους γράφει νὰ πάθουν!

ΧΟΡΟΣ

- *Αχ, τί μεγάλα πάθια, καὶ τί βάσανα
 φόρτωσε ἡ κόρη τοῦ Τυνδάρου στους Δαναούς. 1335
 Ἐγὼ σε κλαίω μὲ τὸ κακὸν ὀπῶπαθες,
 πού ἄμποτε νὰ μὴν τῶχες πάθει, κόρη μου.

*Ἐρχεται ὁ Ἀχιλλέας.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μάνα μου, πλῆθος ἀνθρώπων βλέπω πῶρχεται σ' ἐμᾶς.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Εἶν' ὁ γιὸς τῆς θεᾶς, παιδί μου, πού γι' αὐτὸν ἦρθες ἐδῶ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ξεσφαλίστε μου τὶς θύρες, ὑπηρέτρες, νὰ κρυφτῶ. 1340

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μὰ γιατί, παιδί μου, φεύγεις ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ντρέπομαι τὸν ἀντρ' αὐτόν.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καὶ γιατί ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ντροπή μοῦ φέρνει τῆς παντρεϊᾶς μου ἡ ἀτυχία.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Σὲ περίσταση δὲν εἶσαι πιὰ γιὰ ἀβρότητες πολλές.
Μόνον μείνε· καὶ δὲν εἶναι νὰ ντρεπόμαστε καιρός.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ἦ ταλαίπωρη, τῆς Λήδας γέννα,

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ψέμματα δὲ λές.

1345

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

φοβερὰ βοοῦν οἱ Ἀργίτες.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τί βοή ; Γιὰ λέγε μου.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Γιὰ τὴν κόρη σου,

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Σημεῖον εἶν' ὁ λόγος σου κακό.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

πῶς ἀνάγκη νὰ τὴ σφάξουν.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καὶ δὲ λέγει ὄχι κανεῖς ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Κι ἐγὼ σ' ἕναν κίντυνο ἦρθα,

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τί λογῆς τάχα, καλέ ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

νὰ με συμπετροβολήσουν.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ποῦ τὴν κόρη μου βοηθᾶς ;

1350

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ναί.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Και ποιός θάποτολμοῦσε νά σοῦ ᾽γγίξει τὸ κορμί ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

"Ὀλ' οἱ Ἕλληνες.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Και ποῦναι ὁ Μυρμιδονικός στρατός ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Αὐτὸς ἦταν ἐχτρός πρῶτος.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κόρη μου, χαθήκαμε.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Μ' εἶπαν δοῦλο τῆς παντρεῖάς μου.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τί τοὺς ἀποκρίθηκες ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Νά μὴ σφάξουν τὴ δική μου τὴ μελλόνυφη,

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Σωστά.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

5351

ποὺ ὁ γονιός της μῶχει τάξει.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κι ἀπὸ τ' Ἄργος ἔφερε.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Μὰ οἱ κραυγές τους μὲ νικοῦσαν.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἄλας εἶναι κακό.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Μὰ θά σε βοηθήσω.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μόνος στοὺς πολλοὺς θάντισταθεῖς ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Βλέπεις τούτους ὀπλισμένους ;

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Νά χαρεῖς τὴ γνώμη σου.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Θά χαροῦμε.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Δέ θά σφάζουν τὸ παιδάκι μου λοιπόν ; 1360

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

*Ὁχι, θέλοντάς μου.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Θάρθρουν νά μ' ἄρπάξουν τὸ παιδί ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

*Ὁ Ὀδυσσεάς θά φέρει μύριους.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τοῦ Σισύφου ὁ ἀπόγονος ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Αὐτὸς ὅλος.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Θέλει ὁ ἴδιος, ἦ τὸν ἔβαλε ὁ στρατός ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

*Ἦθελε καὶ τὸν διαλέξαν.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Γιὰ κακό, γιὰ φονικό !

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Μὰ ἐγὼ θά τὸν ἐμποδίσω.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Θά τὴν πάρει στανικῶς ; 1365

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

*Ἀπὸ τὰ ξανθὰ μαλλιά της.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τότε τί νά κάνω ἐγώ ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Νά κρατεῖς σφιχτὰ τὴν κόρη.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κι ἔτσι πιά δέ θά σφαχτεῖ.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Μὰ γιὰ τοῦτο θάρθει ἐκεῖνος.



ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Διακόφτοντας τὸ διάλογο μὲ γενναία ἀπόφαση :

Μάνα μου, γιὰ ἀκοῦστε ἐμέ·

- γιατὶ βλέπω ποὺ θυμώνεις μὲ τὸν ἄντρα σου ἄδικα.
 Κι εὐκόλο σ' ἐμᾶς δὲν εἶναι νὰ ζητοῦμε ἀδύνατα. 1370
 Γιὰ τὴν προθυμίᾱ τὸν ξένο δίκιο νὰ παινέσουμε.
 Κοίταξε ὅμως κι ἐσὺ μήπως στὸ στρατὸ κατακριθεῖς,
 δίχως ὄφελος κανένα, κι αὐτὸς πάθει συμφορά.
 *Ἄκουσε, μητέρα, τώρα, τί μοῦ μπῆκε μὲς στὸ νοῦ :
 θέλω νὰ πεθάνω· ἀλλ' ὅμως νὰ τὸ πράξω ἐπιθυμῶ 1375
 τιμημένα, σὰν ἀφήσω κάθε ἀναξιοπρεπειᾱ.
 Γιὰ μαζί μου σκέψου, μάνα, πόσον ὀμιλῶ καλά :
 τώρα ὄλ' ἡ μεγάλη Ἑλλάδα ἔχει τὰ μάτια της σ' ἐμέ·
 τὸ ξεκίνημα τῶν πλοίων καὶ τῶν Τρώων ὁ χαλασμός
 σ' ἐμὲ στέκουν, καὶ στὸ μέλλον βάρβαροι νὰ μὴ μποροῦν 1380
 τῆς καλότυχης Ἑλλάδας τίς γυναῖκες πιά νάρπουν,
 σὰν πληρώσουν τῆς Ἑλένης τὴν ὀλέθριαν ἀρπαγῆ.
 *Ἄν πεθάνω, αὐτὰ θὰ λείψουν, θᾶχω δόξα ζηλευτῆ,
 καὶ γιὰ πάντα θὰ με λέγουν τῆς Ἑλλάδας λυτρωτῆ.
 Καὶ δὲν πρέπει τῆ ζωῆ μου νὰ λυποῦμαι δὰ πολὺ. 1385
 Μ' ἔκαμες γιὰ τὴν Ἑλλάδα, κι ὄχι μοναχὰ γιὰ σέ.
 Κι ὅταν μύριοι ἄντρες μ' ἀσπίδες, κι ἄλλοι μύριοι μὲ κουπιᾱ,
 σὰν ὑβρίστηκε ἡ πατρίδα, θὰ χτυπήσουν τοὺς ἐχτροὺς
 κι ἄφοβα γιὰ τὴν Ἑλλάδα θὰ πεθάνουν, πῶς ἐγὼ
 ποὺ εἶμαι μιὰ ψυχὴ μονάχα, σ' ὄλ' αὐτὰ θάντισταθῶ ; 1390
 Σὰν τί δίκιο τάχα λόγο θᾶχω νάντιλογηθῶ ;
 *Ἐπειτα κι ἐκεῖνο ἄς ποῦμε : αὐτὸς δὲν πρέπει νὰ πιαστεῖ
 μ' ὄλους τοὺς Ἀργεῖους γιὰ χάρη μιᾶς γυναίκας καὶ χαθεῖ.
 Παρὰ μύριες δὰ γυναῖκες ἕνας ἄντρας κάλλια ἄς ζεῖ.
 Κι ἂν ἡ *Ἄρτεμη νὰ πάρει τὸ κορμί μου ἐπιθυμεῖ, 1395
 στῆ θεᾱ νὰ γένω ἐμπόδιο ἐγὼ θνητῆ πῶς ἤμπορῶ ;
 *Ὅχι. Δίνω τὸ κορμί μου στὴν Ἑλλάδα. Ἐμπρὸς λοιπὸν
 θυσιάστε το, τὴν Τροία πάρτε την. Μ' αὐτὰ θὰ ζεῖ
 τὸνομά μου· τέκνα, γάμος καὶ τιμὴ σ' ἐμὲ εἶν' αὐτὰ. 1399
 Πρέπει τοὺς βαρβάρους, μάνα, οἱ Ἕλληνες νὰ κυβερνοῦν
 κι ὄχι ἀλλιῶς· γιατί εἶναι δοῦλοι οὗτοί, κι ἐμεῖς ἐλεύτεροι.

ΧΟΡΟΣ

Εὐγενικό ἔχεις, κόρη μου, τὸ φρόνημα·
ὅμως κακή σου ἡ τύχη κι ἡ θεὰ Ἄρτεμη.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Καλότυχον θά μ' ἔκανε κάποιος θεός,
ἂν σ' εἶχα ταίρι, ὦ κόρη τοῦ Ἄγαμέμνονα. 1405
Γιὰ σέ εἶν' ἡ Ἑλλάδα ζηλευτή, κι ἐσύ γι' αὐτήν.
Τά εἶπες καλά κι ἀντάξια τῆς πατρίδας σου.
Κι ἀφοῦ ἔχεις ὑποκύψει στὸ θεϊκὸ χρησμό,
τὰ ὠφέλιμα καὶ τἀναγκαῖα λογάριασες. 1410
Καὶ πλεióτερο ποθῶ σε γιὰ γυναῖκα μου,
τὸ φυσικό σου βλέποντας τὸ εὐγενικό.
Κοίταξε· ἐγὼ νὰ σε γλυτώσω ἐπιθυμῶ
καὶ σπῖτι μου νὰ σ' ἔχω· μὰ τῇ Θέτιδα,
θλίβομαι ἂν δὲ σέ σώσω, ἀφοῦ σ' ἀμάχη ἐρθῶ
μὲ τοὺς Δαναοὺς· φριχτὸ κακὸ εἶναι ὁ θάνατος. 1415

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ :

Αὐτὰ τὰ λέω μ' ἀκλόνητην ἀπόφαση·
Φτάνει ἡ Ἑλένη πού στοὺς ἄντρες ἔβαλε
φόνους κι ἀμάχες· μῆ, καλέ μου, χάνεσαι
γιὰ μένα ἐσύ, μήτ' ἄλλον νὰ σκοτώσεις κάν.
Ἄφησε νὰ σώσω τὴν Ἑλλάδα, ἂν ἤμπορῶ. 1420

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Τί νὰ σου πῶ δὲν ξέρω, ὦ μεγαλόκαρδη,
σὰν ἔχεις τέτοια ἀπόφαση κι εὐγενικὰ
φρονεῖς· πῶς τὴν ἀλήθεια νὰ μὴν πεῖ κανεὶς ;
Ἄλλ' ὅμως ἴσως καὶ ν' ἀλλάξεις φρόνημα.
Γι' αὐτὸ σοῦ λέω νὰ ξέρεις τί θὰ κάμω ἐγὼ. 1425
Θάρθῶ μὲ τούτους τοὺς βαριά ὀπλισμένους μου
πλάι στὸ βωμό, νὰ μὴ σ' ἀφήσω νὰ χαθεῖς.
Θὰ μεταχειριστεῖς κι ἐσύ τὰ λόγια μου,
ὅταν θὰ ἴδεις πλάι στὸ λαιμό σου τὸ σπαθί.
Δὲ θὰ σ' ἀφήσω ἀπ' ἀπερισκεψία σου 1430
γιὰ νὰ χαθεῖς. Πηγαίνω στὸ ναὸ τῆς θεᾶς
κι ἐκεῖ μὲ τούτα τάρματα σὲ καρτερῶ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μάνα μου, γιατί χύνεις δάκρυα άμίλητη ;

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

*Έχω τόν πόνο ή δύστυχη κατάκαρδα.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Πάψε, μή με δειλιάζεις· κι άκου νά σοῦ πῶ.

1425

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Λέγε, ὅ,τι θέλεις άπό μένα, κόρη μου.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μήτε νά κόψεις τά πλεχτά σου τά μαλλιά,

μήτε μέ μαύρους πέπλους νά περιντυθεῖς.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κόρη μου, αυτό πῶς τὸ εἶπες, άφοῦ σ' ἔχασα ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

*Όχι· θά ζω, κι έσύ γιά έμέ θά φημιστεῖς.

1440

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Πῶς εἶπες ; Νά μήν κλαίω τή ζωή σου εγώ ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

*Όχι, διόλου, δέ θά ὑπάρχει τάφος μου.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μά πῶς ; Δέ φκιάνουν τάφο πάντα στους νεκρούς ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μνήμα μου εἶν' ο βωμός τῆς θεᾶς κόρης τοῦ Διός.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Παιδί μου, θά σ' άκούσω· κι όμιλεῖς σωστά.

1445

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Σάν εὔτυχῆς και τῆς Ἑλλάδας λυτρωτής.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Και τί νά πῶ στίς άδερφοῦλες σου άπό σέ ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μέ μαύρους πέπλους νά μή ντύσεις μηδ' αυτές.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Νά πῶ άπό σένα στά κορίτσια τίποτε ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Νᾶναι καλά· καὶ τὸν Ὀρέστη ἀντρεῖωνε. 1450

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἄγκάλιασέ τον ποῦ δὲ θὰ τὸν· ξαναἰδεῖς.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ἀγάπη μου, ὅσο μπόρεσες μὲ βόηθησες.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τί θέλεις νὰ σοῦ κάμω στ' Ἄργος, κόρη μου ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ναί, τὸ γονιό μου κι ἄντρα σου νὰ μὴ μισᾷς.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Βαρὺν ἀγῶνα θὰ τραβήξει αὐτὸς γιὰ σέ. 1455

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα μὲ θυσιάσε ἄθελα.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Πρόστυχα, δόλια, καὶ τοῦ Ἄτρᾶ ἀνάξια.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ποιὸς θὰ με πᾶει πρὶν σύρουν με ἀπὸ τὰ μαλλιά ;

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἐγὼ μαζί σου,

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Δὲν τὸ λὲς καλά· ὄχι ἐσύ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

τὰ πέπλα σου κρατώντως. 1460

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μάνα μου, ἄκου με·

μείνε : κι αὐτό ἔναι γιὰ τὶς δυὸ καλύτερο.

Κι ἄς μ' ὀδηγήσει τοῦ πατρός μου ἀκόλουθος

μὲς στὸ λιβάδι τῆς θεᾶς, ποῦ θὰ σφαγῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κόρη μου, φεύγεις ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Καὶ δὲ θὰ γυρίσω πιά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἄφηνοντας τὴ μάνα ;

1465

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Αὐτὸ δὲ σ'ἄξιζε.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Στάσου, μὴ φεύγεις.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Δάκρυα νὰ μὴ χύνεις πιά.

Κι ἐσεῖς παιᾶν' ἀρχίστε γιὰ τὴν τύχη μου

στοῦ Δία τὴν κόρην Ἄρτεμη, κοπέλες μου.

Μ' εὐλάβεια ἄς στέκοιν οἱ Δαναοί. Καὶ τὰ ἱερά
κανίστρια ἄς φέρει κάποιος, καὶ νὰ καίει ἡ φωτιά

1470

μὲ τὰ χυτὰ κριθάρια, κι ὁ πατέρας μου

δεξιὰ νὰ στέκει στὸ βωμό, γιὰτὶ ἔρχομαι

νὰ δώσω νίκη καὶ νὰ σώσω τοὺς Δαναοὺς.

Πρὸς τὸ βωμό ὀδηγᾶτε με τὴν καστροκαταλύτρα

1475

τοῦ Ἰλίου καὶ τῶν Φρυγῶν·

Φέρτε στεφάνια, δόστε μου τὰ σύμπλεχτα μαλλιά μου

νὰ στεφανώσω ἐγώ.

Μὲ τῆς θυσίας τὰ νερά στῆς θεᾶς τριγύρω ἐλάτε

1480

τὸν ἱερὸ ναό·

τριγύρω στῆς καλότυχης τῆς Ἄρτεμης γυρνᾶτε

τὸν ἱερὸ βωμό.

Κι ἀφοῦ εἶν' ἀνάγκη, τὸ αἷμα μου κι ἡ ζωὴ μου θὰ πληρώσει

τῆς θεᾶς τὴν προσταγή.

1485

Μανούλα μου, τὰ δάκρυα μου σοῦ δίνω· στὴ θυσία

χρειάζεται σιγή.

1490

Κοπέλες Χαλκιδιώτισσες, γιὰ συνδοξολογᾶτε

τὴν Ἄρτεμη τὴ θεά,

ἐδῶ, ποὺ σταματοῦν γιὰ μὲ πολεμικὰ κοντάρια,

1495

στ' Αὐλιδικὰ στενά,

Ἦ μάνα γῆς Πελασγική, καὶ χώρα μου Μυκήνα,

ΧΟΡΟΣ

Γιὰ τοῦ Περσέα τὴν πόλη λὲς καὶ τὰ Κυκλώπεια κάστρα ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

μ' ἀνάθρεψες ἐσὺ
1500
νὰ γένω τῆς Ἑλλάδας φῶς· καὶ πρόθυμα τῇ ζωῇ μου
θὰ δώσω ἐγὼ γιὰ αὐτή.

ΧΟΡΟΣ

Αἰώνια σου ἡ τιμή.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

᾽Ω μέρα λαμπροφώτιστη, καὶ φῶς τοῦ Δία, χαῖρε·
1505
κι ἐγὼ σ' ἄλλη ζωῇ
καὶ σ' ἄλλον τόπο ἐκίνησα γιὰ πάντα ἐκεῖ νὰ μείνω.
Χαῖρε, γλυκό μου φῶς!

Ἐνῶ ἡ Ἰφιγένεια φεύγει ἀπὸ τῆ σκηνῆ καὶ προχωρεῖ ἄφοβα πρὸς τὸν τόπο
τῆς σφαγῆς ὁ χορὸς τραγουδεῖ:

ΧΟΡΟΣ

Στροφή

Γιὰ ἰδέστε τὴ νικήτρια τοῦ Ἴλιου καὶ τῶν Τρώων
1510
πάει στὸν βωμὸν ἔμπρός.
Στὴν κεφαλὴ τῆς ἔβαλαν στεφάνια, τὴ ραντίζουν
μὲ τὸ ἱερὸ νερό.

Καὶ τὸν αἵματοδίφαστο βωμὸ τῆς θεᾶς θὰ βρέξει
1515
μὲ τὸ αἷμα τῆς τάγνῳ.
Θὰ κόψουν τὸν ὠραῖο τῆς λαιμό. Σὲ περιμένει
μὲ δροσονέρι ἐκεῖ,

κόρη, ὁ γονιὸς σου, κι ὁ στρατὸς τῶν Ἀχαιῶν, ποὺ θέλει
1520
στὴν Τροία νὰ βρεθεῖ.

Ἀντιστροφή

Μὰ στὴ μεγάλη θεὰ Ἄρτεμη ὕμνον ἄς ποῦμε, τοῦτα
νὰ βγοῦνε σὲ καλό.

Σεβάσμια θεά, σὰ χάρηκες θυσία ἀνθρώπου, στείλε
1525
στὴ χώρα τῶν Φρυγῶ
τὰ Ἑλληνικὰ στρατεύματα, στὴν ἀπιστῆ τὴν Τροία,
καὶ δώσε ἐσὺ θεὰ
νὰ βάλει ὁ Ἀγαμέμνωνας στεφάνι τιμημένο
μὲ τὰ ὄπλα τ' Ἀχαιῶν

τριγύρω στο κεφάλι του, και νάχει ἡ Ἑλλάδα δόξα 1530
λαμπρὴ παντοτινά.

ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ

*Ὡ Κλυταιμῆστρα, κόρη τοῦ Τυνδάραου,
γιὰ πέρασ' ἔξω, γιὰ νάκούσεις τί θά πῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

*Άκουσα τὴ φωνή σου κι ἦρθα ἡ δύστυχη 1535
λαχταρισμένη ἀπὸ τρομάρα φοβερή,
μὴν ἦρθες νά μου φέρεις κι ἄλλη συμφορὰ
κοντὰ σέ τούτην.

ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ

*Όχι, γιὰ τὴν κόρη σου
θέλω σπουδαῖα νά σοῦ πῶ καὶ θαυμαστά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Λοιπὸν γιὰ πές μου γλήγορα καὶ μὴν ἄργεις.

ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ

Καλὴ κυρά μου, θά τὰ μάθεις καθαρά, 1540
κι ὄλ' ἀπ' ἀρχῆς, ἂν δὲ σκοντάπει ἡ γνώμη μου
καὶ μοῦ μπερδέψει λέγοντας τὴ γλῶσσα μου.

Τὴν κόρη σου ὀδηγώντας καθὼς φτάσαμε
μὲς στ' ἄλσος καὶ στ' ἀνθόσπαρτα τῆς Ἄρτεμης 1545
λιβάδια, ποῦ ὄλος ὁ στρατὸς συνάζονταν,
εὐτύς Ἑλλήνων πλῆθος συμμαζεύονταν.

Καὶ καθὼς εἶδε ὁ ἀφέντης Ἄγαμέμνονας
τὴν κόρη ποῦ βαδίζει ἐκεῖ γιὰ τὴ σφαγὴ
ἀναστενάζει· στρέφει τὸ κεφάλι του 1550
καὶ κλαίει πεπλοσκεπάζοντας τὰ μάτια του.

Κι αὐτὴ πλάι στὸ γονιὸ τῆς ἀφοῦ στάθηκε
τέτοια τοῦ λέει : « Κοντὰ σου ἦρθα, πατέρα μου,
καὶ τὸ κορμί μου ἐγὼ γιὰ τὴν πατρίδα μου
καὶ γιὰ ὄλην τὴν Ἑλλάδα στὸ βωμὸ τῆς θεᾶς 1555
πρῶθυμα δίνω νά τὸ θυσιάσετε,
σὰν εἶναι τοῦτο θέλημα θεοτικό.

Μὲ τὴ θυσία μου εἶθε νά εὐτυχήσετε
καὶ νιφηφόροι στὴν πατρίδα νάρθετε.

- Τώρα κανείς νὰ μὴ με ᾔγγιζει κι ἄφοβα,
 δίχως μιλιὰ, θὰ δώσω τὸ λαιμό μου ἐγώ.» — 1560
 Τόσα εἶπε· κι ὅλοι ἐθαύμασαν ἀκούοντας
 τῆς κορασιᾶς τὸ θάρρος καὶ τὴν ἀρετὴ.
 Κι ἀφοῦ στὴ μέση στάθηκε ὁ Ταλθύβιος
 σιγὴ κηρύττει στὸ στρατὸ καὶ προσοχὴ· 1565
 κι ὁ Κάλχας σὲ χρυσὸ κανίστρι ἀπόθηκε
 τάψυ μαχαίρι ἀπὸ τὴ θήκη ὡς τῶσυρε,
 καὶ τὸ κεφάλι τῆς κόρης στεφάνωσε.
 Κι ὁ Ἀχιλλέας τὸ βωμὸ τριγύρισε
 μὲ τὸ κανίστρι καὶ τὸ χερονίψιμο
 κι εἶπε : « Τοῦ Δία κόρη, ἀγριμοφόνισσα, 1570
 ὅπου τὴ νύχτα στρέφεις τὸ λαμπρὸ σου φῶς,
 δέξου τὸ θυμ' αὐτὸ ποῦ σοῦ προσφέρνουμε
 ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς κι ὁ Ἀγαμέμνωνας,
 ἀμόλυντο αἶμα καλοπάρθενου λαιμοῦ.
 Δῶσε καλὸ ταξίδι στὰ καράβια μας 1575
 καὶ τῆς Τροίας τὰ κάστρα νὰ πατήσουμε.» —
 Στέκουν οἱ Ἀτρεΐδες κι ὁ στρατὸς ἀμίλητοι.
 κι ὁ ἱερέας τὸ μαχαίρι παίρνοντας
 προσεύχεται, κι ἀποκοιτάζει τὸ λαιμό,
 ποῦ νὰ χτυπήσει. Ἐμένα πόνεσε ἡ ψυχὴ, 1580
 κι ἔβλεπα χάμω· μὰ εἶδα θαῦμα ξαφνικὸ :
 τοῦ μαχαίριου τὸ χτύπο θᾶκουσε ὁ καθεὶς,
 ἀλλὰ δὲν εἶδε ποῦ ἡ παρθένα χάθηκε.
 Φωνάζει ὁ ἱερέας, βόησε κι ὁ στρατὸς
 θεϊκὸ σὰν εἶδαν θέαμ', ἀνεπάντεχο, 1585
 ποῦ ἐνῶ τὸ βλέπουν, δὲν τὸ καλοπίστευαν :
 σπαρταριστὴ ἐλαφίνα κείτονταν στὴ γῆς,
 μεγάλη καὶ πανώρια, ποῦ ραντίζονταν
 ὁ βωμὸς ὅλος τῆς θεᾶς μὲ τὸ αἶμα της.
 Καὶ τότε ὁ Κάλχας λέει καταχαρούμενος : 1590
 « ὦ ἀρχηγοὶ μας τοῦ Παναχαϊκοῦ στρατοῦ,
 βλέπετε τὴ θυσία πῶβαλε ἡ θεὰ
 μπρὸς στὸ βωμὸ, ἐλαφίνα βουνοπλάνητην.
 Αὐτὴν ἄνευ τῆς κόρης θέλει πλείοτερο,
 ἡφιόπησε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

- μη μολευτεῖ ὁ βωμός της μ' αἷμα εὐγενικό. 1595
 Πρόθυμ' αὐτὸ τὸ δέχτηκε καὶ δίνει μας
 καλὸ ταξίδι, καὶ τῆς Τροίας τὸ πάρισμο.» —
 Μὲ τοῦτα ὁ κάθε ναύτης ἀναθάρρεψε
 κι ἔτρεχε στὸ καράβι του, ποὺ πρέπει εὐτὺς
 τοὺς κόρφους τῆς Αὐλίδας πιά νάφήσουμε 1600
 καὶ ἀπὸ τοῦ Αἰγαίου τὸ κῦμα νὰ περάσουμε.
 Κι ἀφοῦ τοῦ Ἡφαίστου ἡ φλόγα κατανθράκωσε
 τὸ θῦμα, ὁ Κάλχας προσευήθη, ὡς ἔπρεπε,
 γιὰ τοῦ στρατοῦ τὸ γυρισμό. Κι ὁ βασιλιάς
 μ' ἔστειλε τοῦτα νὰ σοῦ πῶ, καὶ ποιά ἔλαβεν 1605
 ἡ κόρη μοῖρα ἀπὸ τοὺς θεοὺς κι ἀθάνατη
 μὲς στὴν Ἑλλάδα δόξα. Μὲ τὰ μάτια μου
 τὸ εἶδα καὶ λέω : ἡ κόρη πέταξε στοὺς θεοὺς.
 Μετρίασε τὴ λύπη καὶ ξεθύμωσε
 τάντρός σου. Δίνουν οἱ θεοὶ τάνέλπιστα· 1610
 'ποιοὺς ἀγαποῦν τοὺς σώζουν· γιὰτ' ἡ μέρα αὐτὴ
 εἶδε νεκρὰ καὶ ζωντανὴ τὴν κόρη σου.

ΧΟΡΟΣ

- Πῶς χαίρουμαι μ' αὐτὰ ποὺ ἀκούω· τὸ τέκνο σου
 λέγει πῶς μένει ζωντανὸ μὲ τοὺς θεοὺς. 1615

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

- ᾽Ω κόρη μου, ποιὸς τάχα σ' ἄρπαξε θεός ;
 Πῶς νὰ σε χαιρετίσω ; Καὶ πῶς νὰ μὴν πῶ
 πῶς στὰ χαμένα μὲ παρηγοροῦν μ' αὐτά,
 γιὰ νὰ μὴ κλαίγω τὸν πικρὸ σου τὸν καημό ;

ΚΟΡΥΦΑΙΑ

- Μὰ νὰ κι ἀτὸς του ὁ βασιλιάς μας πῶρχεται,
 γιὰ νὰ σου πεῖ καὶ μόνος του τὰ λόγια αὐτά. 1620

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

- Γυναίκα μου, ἀπ' τὴν κόρη μας ἐγίναμε
 καλότυχοι· καὶ τώρα αὐτὴ 'ναι στοὺς θεοὺς.
 Κι ἐσύ, ἀφοῦ πάρεις τοῦτο τὸ βλαστάρι μας,
 πρέπει νὰ πᾶς στὸ σπίτι· κι ὁ στρατὸς κινᾶ.

Σ' ἀφήνω γειά. Μὲ χρόνια θὰ ἰδωθοῦμε πιά,
σὰν ἔρθω ἀπὸ τὴν Τροία· καλὴν ἀντάμωση!

1625

Ἄνᾱπαιστοι.

ΧΟΡΟΣ

Μὲ καλὸ στή Φρυγία νὰ φτάσεις, Ἄτρείδη,
καὶ καλὰ νὰ ξανάρθεις, καὶ λάφυρα
νὰ μᾶς φέρεις λαμπρὰ ἀπὸ τὴν Τροία.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ

1. ΠΡΟΛΟΓΟΣ (στ. 1—163)

6. κ.έ. **Τάστρο τὸ λαμπρό . . . στὴν ἐφτάστερη Πούλεια σιμά.**
 Τὸ ἀρχαῖο κείμενο ἔχει: «Τίς ποτ' ἄρ' ἀστήρ ὄδε πορθμεύει (σειρίος ἐγγὺς τῆς ἐπταπόρου Πλειάδος ἕσσων ἔτι μεσήρης;» » Ἐγινε καὶ γίνεται μεγάλη συζήτηση ἀπὸ τοὺς φιλολόγους γιὰ τὸ ἄστρο αὐτό. Μερικοὶ εἶπαν ὅτι εἶναι ὁ Σείριος ἀστὴρ, ἄλλοι ὁ Aldebaran, ἄλλοι ὁ ἀστερισμὸς τοῦ Κυνοῦς (J.E. Hargy, 1915), καὶ ἄλλοι ὅτι εἶναι ἕνας λαμπρὸς πλανήτης κοντὰ στὶς Πλειάδες (H. Weil, Δ. Βερναρδάκης, A. E. Hausmann). Καὶ σήμερα ἀκόμα τραγουδοῦν στὴν Ἡπειρο (Βίτσα τοῦ Ζαγοριοῦ, Κούρεντα καὶ ἄλλοῦ) τὸ τραγούδι :

'Απ' ὄλα τᾶστρα τοῦρανοῦ —

ρηγο—ρηγοπούλα μου—

κανένα δὲ μ' ἀρέσει,

ρηγοπαπαδοπούλα μου—

*κι ἐκεῖνο τᾶστρι τὸ λαμπρό, ποῦνα σιμά στὴν Πούλεια
 νὰ μοῦ τὸ χάριζ' ὁ οὐρανός, νὰ μοῦ τὸ δῶκε ἡ Πούλεια!!*

Πρβλ. καὶ Ἄραβαντινοῦ Συλλογὴν Ἡπειρ. ἄσμ. (1880) σ. 252.

Σ' ἄλλο τραγούδι λέγεται: «ἔξ ἀστέρια σέρνει ἡ Πούλεια».

Γιὰ τᾶστρα καὶ τοὺς ἀστερισμοὺς κατὰ τὶς λαϊκῆς δοξασίαις ἰδὲ τοῦ ἀοιμίμου Ν.Γ. Πολίτου τὰ Λαογραφικὰ Σύμμεικτα, τόμ. Β, 180 κ.έ.

11. **Εὐριπός.** Ὁ πορθμὸς τῆς Εὐβοίας, κοινὰ Ἐγριπός. Ἄπ' αὐτὸν Ἐγριπός ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἐλέγονταν καὶ ὄλο τὸ νησί τῆς Εὐβοίας. Ἐπὶ Φραγκοκρατίας ὁ πορθμὸς ἐλέγονταν canal de Nègrepontε καὶ τὸ νησί Nègrepontε.

13. **Αὐλίδα.** Σήμερα Βαθύ. Εἶναι στὸ μέρος τῆς Βοιωτίας. Τὴ χωρίζει ἀπὸ τὴν ἀντικρινὴ Χαλκίδα ὁ πορθμὸς Εὐριπός.

30. **Ἀτρέας.** Εἶναι ὁ πατέρας τοῦ Ἀγαμέμνονα καὶ τοῦ Μενέλαου, οἱ ὅποιοι ἀπ' αὐτὸν ἐλέγονταν καὶ Ἀτρεῖδες.

39. **Πινακίδι.** Ἀπὸ πεύκινο ξύλο τοῦ ἐγραφαν. Ἰδὲ Ἰππόλυτό μου, σημ. στ. 1253.

49—114. Ὁ ἀδύνατος αὐτὸς πρόλογος τοῦ Εὐριπίδη, τὸν ὅποιον ψέγουν πολλοὶ κριτικοί, ἔγινε γιὰ χάρη τῶν θεατῶν. Δίνει περίληψη ὅλης τῆς τραγωδίας.

49. **Θεσιάδα Λήδα.** Ὁ Θεστιός ἦταν βασιλιάς τῶν Αἰτωλῶν. Ἡ θυγατέρα του Λήδα εἶχε παντρευτεῖ τὸν Τυνδάραο, βασιλιά τῆς Σπάρτης, καὶ ἐγέννησε τρεῖς κόρες, τὴ Φοίβα, τὴν Κλυταιμίστρα καὶ τὴν Ἑλένη, τὴν ὅποιαν Ἑλένη ὁ πατέρας τῆς Τυνδάραος τὴν ἔδωκε, καθὼς καὶ τὸ

θρόνο του, στο Μενέλαο. Τη Λήδα τήν είχε έρωτευτεί ό θεός Δίας, και γιά να τήν άπολάβει μεταμορφώθηκε σέ μακρολάιμη κύκνο (στίχ. 795). Άπό τό Δία εγέννησε ή Λήδα τούς δυό Διοσκούρους (άγόρια του Δία): τόν Κάστορα και Πολυδεύκη, πού ζούσαν στόν ούρανό (πρ. στ. 770) και τήν Έλένη (στ. 795).

62. **Τυνδαρίδα** = ή θυγατέρα του Τυνδάραου Έλένη.

71. **Φρυγών** = Τρώων πρβ. στ. 662.

76. **Ίδας μαντριά**. Ίδη έδώ είναι βουνό της Τροίας.

90. **Κάλχας**. Περιφήμος μάντης.

95. **Ταθύβιος**. Κήρυκας Σπαρτιάτης. Οι κήρυκες είχαν και τήν έκτελεστική έξουσία, κι όταν τήν άσκοούσαν κρατούσαν σκήπτρο (πρ. στ. 1563).

102. **Άχαιοί**. Οι Έλληνες έλέγονταν αι Δαναοί (135), κι Άργεΐοι (532, στή μετάφραση Άργίτες).

152. **Κυκλώπεια κάστρα**. Είναι τά περίφημα κάστρα της Μυκίνης, πού και σήμερα θαυμάζονται. Οι άρχαιοι έλεγαν πώς τά έχτισαν οι μυθολογούμενοι Κύκλωπες (Κυκλώπεια τείχη).

159. **Του Ήλιου τό τετράζυγο (ή τετράλογο) πύρινο άμάξι** (άρμα) τό έσερναν τέσσερ' άλογα (πύρ τεθρίππων τών Άελίου). Ηρβ. Ν.Γ. Ίολίτου, Λαογραφικά Σύμμεικτα Β'. 110: «Ο Ήλιος κατά τους δημώδεις μύθους».

2. ΠΑΡΟΔΟΣ (164—302)

170. **Άρέθουσα**. Βρύση της Χαλκίδας. Ύπήρχαν κι άλλες τρεις άκόμα ξακουστές Άρέθουσες: στή Συρακούσα (της Σικελίας), στή Σύμρνη και στή Ίθάκη.

184. **Κύρη**. Έλέγονταν ή Άφροδίτη ή Ίδια και Πάφια και Κύθηρεια. (Ίδὲ στόν Ίππολύτο μου, σημ. στ. 2).

Γιά τή φιλονικία της μέ τήν Άθηνά και τήν Ήρα Ίδὲ και στ. 1300 κ.έ.

185. κ.έ. Ώς πρὸς τά όνόματα τών πολεμιστῶν της Τροίας πρβλ. και Ίλιάδα, Β, 494 κ.έ.

195. **Πρωτεσίλαος** Βασιλιάς της Φυλάκης, στή Θεσσαλία, άρχηγός του Θεσσαλικού στρατού. Πρώτος άπ' όλους τούς Έλληνες έπήδησε στήν Τρωϊκή γή (Όμήρου Ίλιάδ. Β, 695), αλλά και πρώτος σκοτώθηκε άπό τόν Έκτορα.

196. **Τά Ζάρια**. Οι άρχαιοί τάλεγαν πεισοούς. Πρ. Μήδεια στ. 68.

198. **Παλαμήδης**. Γιός του Ναυπλίου (πού ίδρυσε τήν Ναυπλία). έγγονος του θεού Ποσειδώνα, φημισμένος γιά τή φρόνησή του και τήν εύρεσιν τών γραμμάτων ζ, θ, φ, χ, και τών «ψήφων και πεσῶν και κύβων και μέτρων και σταθμών» κατά τόν Σουΐδαν.

199. **Διομήδης**. Βασιλιάς του Άργους. Πρβλ. Ίλιάδας Ε.

201. **Μηριόνης**. Ήρωας άπό τήν Κρήτη.

204. **Λαέρτη γιός**. Ο περίφημος Όδυσσεάς, βασιλιάς της Ίθάκης.

Νησιώτικα όρη, δηλ. νησιά μέ βουνά.

Δ. Σάρρου. — Ίφιγένεια ή έν Αύλιδι.

205. **Νηρέας.** Ἀπὸ τὸ νησί τῆς Σύμης, γιὸς τοῦ Χαρόπου καὶ τῆς Ἀγλαίας. Ἄλλος εἶναι ὁ Νηρέας, (ἰδὲ ἀμέσως παρακάτω).

207. **Ἀχιλλέας.** Ὁ περίφημος γιὸς τοῦ Πηλέα καὶ τῆς Θέτιδας, βασιλιάς τοῦ λαοῦ τῶν Μυρμιδόνων, στὴ Θεσσαλία, ὁ ἦρωας τῆς Ἰλιάδας κι ὁ ἀντρεϊότερος κι ὠραιότερος ἀπ' ὅλους τοὺς Ἕλληνες ποὺ πῆγαν στὴν Τροία. Εἶχε δάσκαλο στὴ μουσικὴ καὶ στὴ γιατρικὴ τὸν Κένταυρο Χείρωνα (σημ. στ. 705). Ἡ μάνα του Θέτη ἦταν Νηρηίδα (στ. 625) δηλ. θυγατέρα τοῦ Νηρέα, γιοῦ τοῦ Πόντου καὶ τῆς Γαίας, βασιλιᾶ τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ὑπὸ τὸ θεὸ τῆς Θάλασσας Ποσειδῶνα. Ὁ Νηρέας εἶχε γεννήσει 50 Νηρηίδες (ἰδὲ σημ. στ. 700).

217. **Εὐμηλος.** Γιὸς τοῦ Ἀδμήτου κι ἔγγονος τοῦ Φέρητα, ἀρχηγὸς τῶν Θεσσαλῶν ἀπὸ τὶς Φερές. Πρ. Ἰλιάδα Β, 763 καὶ Ψ, 376.

248. **Τοῦ Θησέα ὁ γιός.** Ὁ Ὀμηρος στὴν Ἰλιάδα Β, 546 κ.έ. ἀναφέρει τὸ Μενεσθέα ὡς γιὸ τοῦ βασιλιᾶ τῆς Ἀττικῆς Θησέα.

277. **Αἰνιᾶνες.** Φυλὴ Θεσσαλική.

286. **Ἐχινάδες.** Σύμπλεγμα ἀπὸ 9 νησάκια στὸ Ἴονιο πέλαγος, κοντὰ στὶς ἐκβολὲς τοῦ Ἀχελώου (Ἄσπροπτόταμου). Οἱ κάτοικοι μιᾶς ἀπ' αὐτές, οἱ Τάφιοι, ἀναφέρονται ὡς ληστρικῶτατοι, (Πρ. καὶ Ὀδύσειαν, 0,427) γι' αὐτὸ κι ὁ Εὐριπίδης τὶς λέγει «νήσους ναυβάταις ἀσπροσφόρους», δηλ. κακοζύγωτα νησιά.

3. ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ Α' (303–542).

317–401. Τροχαϊκὰ τετράμετρα, γιὰ τὴν ταραχὴ καὶ βιαστικὴ κίνηση, ὅπως καὶ οἱ στίχ. 855–916 καὶ 1338–1401. (Γιὰ τὴ χρῆση τους ἰδὲ ΕΙ-σ α γ ω γ ῆ μου στὸ ἀρχαῖο δράμα, σ. 57).

355. **Πρίαμος.** Βασιλιάς τῆς Τροίας, πατέρας τοῦ Πάρι.

360. **Ἀρτέμιδα.** Ἡ Ἄρτεμις ἦταν θεὰ τῆς παρθένιας, τοῦ κυνηγίου κτλ. Ἰδὲ Ἰππόλυτον στ. 64. Συνταυτίζεται καὶ μὲ τὴ Σελήνη καὶ τὴν Ἑκάτη. Πρβ. στ. 1571.

433. **Τὴν παρθένα πρὶν τοῦ γάμου της.** Ἰδὲ σημ. στ. 718.

520. Πρβλ. Σοφοκλῆ Ἀντιγόνη. 1055: «Ὅλ' οἱ μάντιες ἀγαποῦν τὰ χρήματα».

524. **Ἡ σπορὰ τοῦ Σίσυφου.** Ἐννοεῖ τὸν Ὀδυσσεά· πρβλ. καὶ στ. 1362, καὶ Κύκλωπα στ. 104, καὶ Σοφοκλ. Φιλοκτήτη στ. 417. Ὁ Σίσυφος, βασιλιάς τῆς Κορίνθου, ἦταν φημισμένος γιὰ τὴν πανουργία του. Κατὰ τὸ Σχολιαστὴ τοῦ Αἴαντα τοῦ Σοφοκλῆ, στ. 190, ἐμυθολογοῦσαν οἱ παλαιοὶ ὅτι ἡ Ἀντίκλεια πηγαίνοντας ἀπὸ τὴν Ἀρκαδίαν στὴν Ἰθάκη νὰ παντρευτεῖ τὸ βασιλιᾶ Λαέρτη, ἔσμιξε στὸ δρόμο μὲ τὸ Σίσυφο, ἀπὸ τὸν ὅποιον τάχα γεννήθηκε ὁ Ὀδυσσεύς.

4. ΣΤΑΣΙΜΟ Α' (543-589)

543. **Καλότυχοι ὄσοι μέτρια.** Ὁ Εὐριπίδης πάντα ἐπαινεῖ τὰ μέτρια· (πᾶν μέτρον ἄριστον) σ' ὄλα. Καί παρακάτω σ. 920. Πρ. καί Μήδεια 627, Ἴππόλυτο 264 κ.έ., 1115 κ.έ.

567 κ.έ. **Ὁ Ὀλυμπος.** Ἐδῶ εἶναι ὁ περίφημος αὐλητῆς καί μελοποιὸς ἀπὸ τῆ Φρυγία τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, μαθητῆς τοῦ Μαρσύα. Οἱ Φρυγικὲς φλογέρες (Φρύγιοι αὐλοί), κι οἱ μελωδίες (Φρύγιον μέλος), ἦταν περίφημα στὴν ἀρχαιότητα.

582. **Ἐλεφάντινα παλάτια.** Τὸ παλάτι τοῦ Μενελάου ἦταν στολισμένο μὲ χρυσάφι, ἤλεκτρο, ἄργυρο καί φίλδισι (ἐλέφαντα). Πρβ. Ὀδυσσεΐας δ, 71 κ.έ.

587. **Καί μία ἀμάχη μ' ἄλλη ἀμάχη.** Ἡ ἀμάχη (ἔρις) τῶν θεαιῶν φέρνει τὸν πόλεμο τῶν Ἑλλήνων.

599. **Μὴ σκοντάψει.** Τὸ σκόνταμα τῆς νύφης ἦταν κακὸ σημεῖο καί τότε καί τώρα.

-5. ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ Β' (590-750)

626. **Τῆς θεᾶς Νεραΐδας.** Δηλ. τῆς Θέτιδας, θυγατέρας τοῦ Νηρέα, μάνας τοῦ Ἀχιλλέα (ἴδῃ σημ. στ. 207). Γιά τὶς Νεραΐδες τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἴδῃ Ν. Γ. Πολίτου Νεοελλην. Μυθολ. καί Λαογραφικὰ Σύμμεικτα τ. Α' καί Γ'.—Λεξικογρ. ἀρχεῖον τ. Ε'.—Σ. Κυριακίδη Ἑλλην. Λαογραφία τ. Α, σ. 184.—Μεγ. Ἐγκυκλοπαιδεία καί Λεξικὸν Ἐλευθερουδάκη.

662. **Φρύγες.** Ἐννοεῖ τοὺς Τρῶες, καθὼς καί τοὺς στ. 788, 1197,

697. κ.έ. **Αἴγινα.** Ἐδῶ ἐννοεῖ τὴ νύφη Αἴγινα, θυγατέρα τοῦ Ἀσωποῦ, ποὺ γέννησε ἀπὸ τὸ Δία τὸν Αἰακὸ, τὸν πρῶτο βασιλιὰ τοῦ νησιοῦ τῆς Αἴγινας.

Ὁ **Αἰακὸς** ἦταν πατέρας τοῦ Πηλέα (πάππος τοῦ Ἀχιλλέα) καί τοῦ Τελαμώνα.

700. **Νηρέας.** Ὁ πατέρας τῆς Θέτιδας, ἴδ. στ. 207.

705. κ.έ. **Χεῖρνας... Κένταυρος.** Ὁ Χεῖρνας γιὸς τοῦ Κρόνου καί τῆς Φιλύρας, ἦταν ἓνας ἀπὸ τοὺς Κενταύρους, ξακουσμένος γιὰ τὴ σοφία του, τὴν καλωσύνη του καί τὶς πολεμικὲς, γιατρικὲς καί μαντικὲς γνώσεις του. Ἦταν δάσκαλος τοῦ θεοῦ τῆς γιατρικῆς Ἀσκληπιοῦ, τοῦ Ἡρακλῆ, τοῦ Ἀχιλλέα (σ. 207) καί ἄλλων.—Οἱ Κένταυροί ἦταν ἀρχαῖοι μεγαλόσωμοι κάτοικοι τῆς Θεσσαλίας. Ἐμυθολογοῦσαν (μετὰ τὸν Ὀμηρο) ὅτι ἀπὸ τῆ μέση κι ἐπάνω ἦταν ἀνθρώπινοι καί ἀπὸ τῆ μέση καί κάτω ἦταν ἄλογα.

713. **Ὁ Ἀπιδανὸς ποταμὸς.** Σήμερα λέγεται Φερσαλίτης (ἦταν στὴ Φθία, ἡ ὁποία τότε ἦταν πολιτεία τῆς Θεσσαλίας). Ἐνώνεται μὲ τὸν ποταμὸ Ἐνιπέα (τώρα Τσεναρλῆ) καί χύνεται στὸν Πηνειό. Ὁ Ἀπιδανὸς στὴν Ἐκάβη (στ. 452) λέγεται «ῶραίων νερῶν πατέρας, ποὺ λιπαίνει τὰ χωράφια».

717. **Σὰν καλορθεῖ τοῦ φεγγαριοῦ τὸ γέμισμα** (ὄταν σελήνης εὐτυχῆς ἔλθῃ κύκλος). Τὸ γέμισμα τοῦ φεγγαριοῦ (πλησιφαῆς σελήνης) καὶ σήμερα θεωρεῖται αἰσιος οἰωνὸς γιὰ τοὺς γάμους, γιὰ τὴ φυτεία κ.τ.λ.

718. **Στὴ θεὰ θυσία γιὰ τὸν πρόγαμο ἔσφαξες** (προτήλεια δ' ἤδη παιδὸς ἔσφαξας θεῶ); Προγάμια ἢ προτέλεια ἐλέγονταν ἢ πρὶν τοῦ γάμου γιορτὴ κατὰ τὴν ὁποῖαν ἡ κόρη ἢ οἱ γονεῖς τῆς πρέσφερναν θυσία στὸ θεὰ Ἡρα ἢ στὴν Ἄρτεμη (πρ. καὶ στίχ. 433 καὶ 1110 κ.έ.) Καὶ σήμερα ἀκόμα στὸ Ζαγόρι τῆς Ἡπείρου, κὶ ἀλλοῦ στὴν Ἑλλάδα, πρὶν τοῦ γάμου πηγαίνουν προσφορὰ στὴν ἐκκλησιαὶ καὶ μεταλαβαίνουν ἡ νύφη κὶ ὁ γαμπρός. Ἐκεῖ ὁ γάμος στὶς εὐχῆς λέγεται τέλεια (τρισύλλαβον). Ἔτσι στοὺς ἀρραβῶνες εὐχονται «καὶ στὴν τέλεια (ἢ στὰ τέλεια) μὲ ὑγεία».

732. **Στὴ λαμπάδα ποῖον;** Ἡ μάνα κρατοῦσε τὴ λαμπάδα στὸ γάμο τῶν παιδιῶν τῆς. Πρ. Μήδεια 1027, Φοίνισσες 344 κ.έ.

738. **Ἄργιισσα θεά.** Ἡ Ἡρα ἦταν ἡ πολιοῦχος θεὰ τοῦ Ἄργου, ἢ προστάτισσα τοῦ γάμου. Αὐτὴν ἐπικαλεῖται ἡ Κλυταιμῆστρα.

6. ΣΤΑΣΙΜΟ Β' (751-800)

751. **Σιμόης** (Σιμόεις, γεν. Σιμόντος). Ποτάμι τῆς Τροίας ποὺ εἶχε ἀργυροειδεῖς δίνας.

755. **Στῆς Τροίας... στὸ Ἀπολλώνιον Ἴλιον.** Τὸ Ἴλιον, πρωτεύουσα τῆς Τρωϊκῆς χώρας, ἦταν ἀφιερωμένο στὸν θεὸν Ἀπόλλωνα ἢ Φοῖβον, ὁ ὁποῖος ἦταν πολιοῦχος καὶ θεμελιωτῆς τῶν κάστρων τῆς.

757. **Κασσάντρα.** Θυγατέρα τοῦ βασιλιᾶ τῆς Τροίας Πριάμου. Αὐτὴ εἶχε λάβει ἀπὸ τὸ θεὸν Ἀπόλλωνα μαντικὴ δύναμη. Ἐπειδὴ ὁμως δὲν ἀνταποκρίθηκε στὸν ἔρωτα τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, τὴν καταράστηκε κὶ αὐτὸς νὰ προφητεῦει μόνον τὰ κακά, χωρὶς ὁμως νὰ τὴν πιστεῦει κανένας. Ἀφοῦ πῆραν οἱ Ἕλληνες τὴν Τροία, τὴν πῆρε σκλάβου ὁ Ἀγαμέμνων καὶ τὴν ἔφερε στὴν Μυκῆνα, ὅπου (κατὰ τὴν Ὀδύσεια τοῦ Ὀμήρου, λ. 420 κ.έ.) τὴ σκότωσε κοντὰ στὸν Ἀγαμέμνονα ἢ φόνισσα γυναῖκα τοῦ Κλυταιμῆστρα.

770. **Διόσκουροι.** Οἱ δύο ἀδερφοὶ τῆς Ἑλένης καὶ τῆς Κλυταιμῆστρας Κάστορας καὶ Πολυδεύκης, παιδιά τοῦ Δία ἀπὸ τῆς Λήδας, ποὺ ζοῦσαν στὸν Οὐρανό. Ἰδὲ σμ. 49.

773. **Πέργαμον.** Ἡ ἀκρόπολις τῆς Τροίας.

775. **Ὁ Ἄρης φονικὸς** = ὁ φονικὸς πόλεμος τῶν Ἑλλήνων. Ὁ Ἄρης ἦταν θεὸς καὶ προσωποποίηση τοῦ πολέμου. Ἰδὲ Ἀντιγόνη μου στ. 124.

788. **Λυδῆς καὶ Φρύγισσες.** Οἱ γυναῖκες τῶν Λυδῶν καὶ τῶν Φρυγῶν, λαῶν γειτόνων καὶ συγγενῶν μὲ τοὺς Τρῶες, μὲ τοὺς ὁποῖους πολλές φορὲς συνταυτίζονται ὅπως κὶ ἐδῶ (πρβ. καὶ στ. 662).

795. **Ἑλένη γέννημα τοῦ κύκνου.** Ἴδὲ σημ. Πρβ. καὶ Εὐριπίδης Ἑλένη, στ. 17-21 κ.έ.

7. ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ Γ' (801-1035)

812. **Φάρσαλος.** Σήμερα Φάρσαλα, πολιτεία τῆς Θεσσαλίας.

814. **Μυρμιδόνες.** Λαὸς στὴ Θεσσαλία. Ἴδὲ στ. 207.

821. κ.έ. Δὲν ἐπιτρέπονταν στὶς τίμιες νιὲς γυναῖκες νὰ βγαίνουν μόνες τοὺς ἐμπρὸς σ' ἓνα ξένον καὶ νὰ ὁμιλοῦν θαρρετὰ μ' αὐτόν. Τὸ ἴδιο σύστημα διατηρεῖται καὶ σήμερα ἀκόμα στὴν Ἡπειρο καὶ σ' ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδας.

821. **Ἦ θεία Ντροπή** (Ἦ πότνια Αἰδώς). Ἡ **Ντροπή** (Αἰδώς) προσωποποιεῖται καὶ στὸν Ἰππόλυτο, στ. 78.

855-916. Στιχομυθία σὲ τροχαϊκὸ τετράμετρο. Ἴδὲ σημ. 317-401.

855. **Αἰακίδη** (Αἰακοῦ γένεθλον). Ἐννοεῖ τὸν Ἀχιλλεὺς ποῦ ἦταν γιὸς τοῦ Πηλέα καὶ ἕγγονος τοῦ Αἰακοῦ. Ἴδὲ σημ. 207 καὶ 697.

Νᾶχεις παιδιὰ κακὸ εἶναι. Τὸ ἴδιο νόημα μᾶς δίνει ὁ Εὐριπίδης καὶ στὶς Φοίνισσες στ. 358, καὶ στὴ Μήδεια 1090 κ.έ. Κι ὁ Σοφοκλῆς στὴν Ἡλέκτρα 770 κ.έ. Κι ὁ Αἰσχύλος στοὺς Ἐπτά ἐπὶ Θήβ. 1031. Τὶς ἴδιες σκέψεις κάνει κι ὁ λαὸς μας.

920. **Μέτρια.** Ἴδὲ σημ. 543.

931. **Ἄρη.** Ἴδὲ σημ. στ. 775.

952. **Σίπυλος.** Πολιτεία στὴ Λυδία τῆς Μικρασίας, στὰ ριζὰ τοῦ δμῶνιμου βουνοῦ. Ἀπὸ κεῖ κατάγονταν ὁ Τάνταλος, πρόγονος τοῦ Ἀγαμέμνονα καὶ Μενελάου.

8. ΣΤΑΣΙΜΟ Γ' (1036-1097)

1036. **Μὲ Λιβυκὲς φλογέρες** (διὰ λωτοῦ Λίβυος). Οἱ φλογέρες (αὐλοὶ) τῆς Λιβύας (στὴν Ἀφρική) ἀπὸ ξύλο λωτοῦ, ἦταν φημισμένες. Πρβ. καὶ στ. 439 (σουραῦλια ἀπὸ λωτό), Φοίνισσες, σ. 793, Ἑλένη σ. 170, Ἄλγηστ. 346. Πρβλ. καὶ Φρυγικὲς φλογέρες, στ. 576.

1038. **Καὶ μὲ καλαμοσουραῦλια** (συρίγγων θ' ὑπὸ καλαμοεσσᾶν). Ἐννοεῖ φλογέρες τοῦ (θεοῦ τῶν βοσκῶν) Πανός, ἀπαρτισμένες ἀπὸ πολλὰ καλάμια καὶ διάφορες ἀπὸ τὴ φλογέρα τοῦ Λιβυκοῦ λωτοῦ.

1040. **Πιερίδες (Μοῦσες).** Κατὰ τὴ Θεογονία τοῦ Ἡσιόδου (53, 915) οἱ Μοῦσες γεννήθηκαν ἀπὸ τὸ Δία καὶ τὴ Μνημοσύνη στὴν Πιερία, κοντὰ στὸ Θεσσαλικὸ Ὀλυμπο.

1046. **Στῶν κενταύρων τὸ βουνό,** δηλ. στὸ φημισμένο Πήλιο.

1048. κ.έ. Ὁ Γανυμήδης ἦταν Δαρδανίδης δηλ. ἀπόγονος τοῦ Δαρδάνου, γενάρχη τῆς Τροίας. Ἐδῶ λέγεται καὶ Φρύγιος = Τρωαδίτης. Μυθολογοῦσαν πὼς τὸ Γανυμήδη τὸν ἔρπαξεν ὁ Δίας ζωντανὸ στὸν οὐρανό.

1056. **Πηνήθα νιὲς Νεραΐδες (ἢ Νεροκόρες)** (πεντήκοντα κόραϊ Νηρέως) Ἴδὲ καὶ στ. 1295). Γιά τὶς Νεραΐδες, ἀρχαῖες καὶ νέες, ἔγραψεν ἔκτενῶς ὁ ἀοίδιμος Ν. Γ. Πολίτης. Ἴδὲ σημ. 626, καὶ «Ἰχνευτὰς Σατύρους» μου σημ. στ. 35.

1060. **Στὸ δείπνο τῶν θεῶν στοῦ Βάκχου τὸ κροντήρι.** Ποιητικά, δηλ. στὸ φαγοπότι τῶν θεῶν. Ὁ Βάκχος ἦταν θεὸς τοῦ σταφυλίου καὶ τοῦ κρασιοῦ. Γὰ τὸ Βάκχο Ἰδὲ Εἰσαγωγὴ μου στὸ Ἄρχειο δρᾶμα σ. 9 καὶ Ἀντιγόνη μου σημ. στ. 1115.

1064–6 **Χείρνας.. Μυρμιδόνες.** Ἰδὲ στ. 207 καὶ 705.

9. ΕΞΟΔΟΣ (1098–1629)

1071. **Ὁ Ἥφαιστος,** γιὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἥρας, ἦταν θεὸς καὶ προσωποποίηση τῆς φωτιᾶς καὶ περίφημος τεχνουργὸς τῶν μετάλλων.

1088. **Ἰναχίδη** = γιοῦ ἢ ἀπογόνου τοῦ Ἰνάχου, ὁ ὁποῖος ἦταν ὁ πρῶτος μυθικός βασιλιάς τοῦ Ἄργου.—Ἰναχος καὶ ποταμὸς τοῦ Ἄργου.

1090–1095. Γράφωντας αὐτὰ ὁ Εὐριπίδης εἶχε στὸ νοῦ του βέβαια τὴ μεγάλη διαστροφή τῶν ἠθῶν στὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸν δλῆριο Πελοποννησιακὸ πόλεμο. Ἰδὲ Θουκυδίδη III, 82 κ.έ.

1111–12. **Νερά γιὰ τὶς σπονδὲς** (χέρνιβες)... κριθάρια (ούλοχύται ἢ προχύται) ποὺ τᾶρριχναν στὴ φωτιά τῆς θυσίας, καὶ καθαρτικὴ φωτιά (πῦρ καθάρσιον). Ἰδὲ καὶ στ. 1470 κ.έ. καὶ Ἡλέκτρας Εὐριπίδη 801 κ.έ. Πρβλ. καὶ τὰ Ὀμηρικά, Ἰλιάδας A 449, 458.

1150. **Τάνταλος.** Γιὸς τοῦ Θυέστη, ἕγγονος τοῦ Πέλοπα καὶ δισέγγονος τοῦ μυθικοῦ γιοῦ τοῦ Διὸς βασιλιᾶ Ταντάλου.

1153. **Τὰ δύο μου ἀδέρφια.** Τὸν Κάστορα καὶ Πολυδεύκη (σημ. 49)

1159. **Στὴν Ἀφροδίτῃ φρόνιμη.** Στὸν ἔρωτα φρόνιμη.

1197. **Φρυγῶν γῆ** = ἡ Τροία (πρ. σημ. στ. 662).

1211. **Ὀρφέας.** Περίφημος μυθικός ποιητὴς καὶ μουσουργὸς τῶν Ἑλλήνων. Πρ. Βάκχες 562. Περισσότερα Ἰδὲ στὸν Ἰππόλυτο, σημ. 953. Ἀνάλογα μὲ τὴν Ἰφιγένεια λέγει ὁ Εὐριπίδης στὴν Ἀλκίση σ. 357, βάνοντάς τα στὸ στόμα τοῦ Ἀδμήτου. Πρβ. καὶ Ἀλκίση σ. 966.

1216. **Ἰκετήριο κλώνο** (ἰκετηριάν). Οἱ ἰκέτες προσφεύγοντες κατέθεταν στοὺς βωμοὺς ἢ στὰ γόνατα τοῦ προσώπου ποὺ ἰκέτευαν κλώνους ἐλιάς ποὺ κρατοῦσαν στὰ χέρια τους.

1233. **Ὁ Ἀτρέας** ἦταν πατέρας τοῦ Ἀγαμέμνονα, κι ὁ Πέλοπας πάππος.

1236. **Ὁ Πάρης** ἐλέγονταν τιμητικά καὶ Ἀλέξανδρος.

1241. **Ἀδερφέ μου.** Ἐπικαλεῖται τὴ βοήθεια τοῦ Ὀρέστη.

1247. **Ἐγγίζοντας τὸ γένειο σου** (πρὸς γενείου). Οἱ ἀρχαῖοι ἰκέτευαν ἐγγίζαν τὸ γένειο καὶ τὰ γόνατα τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ ὁποῖου ζητοῦσαν τὴν προστασία.

1250. Τὸ ἴδιο λέει κι ὁ λαὸς μας :

«Καὶ μὲ τὰ τόσα βάσανα πάλ' ἡ ζωὴ γλυκεῖα ἔναι,
κι ὁποῖος τὸ θάνατο ζητᾷ πολὺ τρελλὸς θελᾷ ἔναι»—

Ἀντίθετα ὁ Σοφοκλῆς στὸν Αἴαντα σ. 479 λέει :

«Γιατί ντροπή 'ναι νά ποθει μακριά ζωή
 ὅποιος δὲ βρίσκει λυτρωμὸ ἀπὸ τὰ κακά . . .
 Ἄλλὰ ἢ νά ζήσει τιμημένα ὁ εὐγενής,
 ἢ νά πεθάνει μὲ τιμὴ . . . ».

Κι ὁ Ρήγας ὁ Φεραῖος :

«Καλύτερα μιᾶς ὥρας ἐλεύτερη ζωὴ
 παρὰ σαράντα χρόνια σκλαβιά καὶ φυλακή».

1285 κ.έ. Ὁ Πρίαμος ἔρριξε τὸν Πάρη στὰ βουνὰ τῆς Ἰδᾶς, γιατί ἡ Ἐκάβη, πρὶν γεννήσει τὸ παιδί, ὄνειρεύτηκε ὅτι θὰ γεννοῦσε ἐν' ἀναμμένο δαυλί, τοῦ θάκαιεν ὄλην τὴ χώρα. Ἄφου μεγάλωσε τὸ παιδί μὲ στοὺς βοσκούς, κι ἀνδραγάθησε, βρῆκε τοὺς γονεῖς του κι ἦρθε στὸ πατρικὸ του παλάτι μολονότι ἡ ἀδερφή του Κασσάντρα ἦταν ἐναντία. Αὐτὸν τὸν μῦθο τὸν πραγματεύτηκε ὁ Εὐριπίδης στὴν τραγωδία του « Ἀλέξανδρος » ποὺ δὲ σώζεται. Γιὰ τὸ μῦθο ἰδὲ Ἀπολλόδωρο 3, 12, 5.

1259. **Νεραΐδων.** Ἔτσι μεταφράζω τὸ ἀρχαῖον Νυμφῶν πόχει τὸ κείμενο. Αἱ Νύμφαι τῶν ἀρχαίων ἦταν κατώτερες θεότητες, πανώριες καὶ χαριτωμένες. Προσωποποιοῦσαν καὶ προστάτευαν τὰ νερά (Ναΐδες, Κρηναῖαι, Πηγαῖαι), τὰ βουνὰ (Ὀρειάδες, Ὀρεστιάδες), τὰ δέντρα καὶ τὰ δάση (Δριάδες, Ἀμαδρυάδες, Μελιάδες) κ.τ.λ. Κατοικοῦσαν συνήθως σὲ σπηλιές. Ἔσμιγαν καὶ μὲ θεοὺς καὶ μὲ θνητοὺς. Ἀνάλογα πρὸς τοὺς ἀρχαίους ἔχουμε κι ἐμεῖς Νεραΐδες βουνήσιες καὶ Νεραΐδες θαλασσινέες. Ἰδὲ περισσότερα στοὺς «Ἰχθυεὺς Σατύρους» μου, σημ. στ. 35. Πρβλ. καὶ σημ. 1056.

1300 κ.έ. Γιὰ τὴν κρίση τῶν τριῶν θεῶν κάνει λόγο ὁ Εὐριπίδης καὶ στὴν Ἀνδρομάχη του, στ. 283, στὴν Ἑλένη στ. 23 κ.ά.

1362. **Σισύφου ἀπόγονος.** Ἔννοεῖ τὸν Ὀδυσσεά. Ἰδὲ σημ. 524.

1948 κ.έ. Ἐπίστευαν ὅτι οἱ πρῶτοι κάτοικοι τοῦ Ἄργους ἦταν Πελασγοί. Ἰδὲ Ὁρέστην 682. Στὶς Ἰκέτιδες τοῦ Αἰσχύλου ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἄργους λέγεται Πελασγός, γιὸς τοῦ Παλαίχθονα. Ὁ ἦρωας Περσεὺς αὐτοῦ ἐνομιζοῦνταν θεμελιωτὴς τῆς Μυκῆνας. Ἰδὲ Πausανία Β, 16, 3.—Πρβλ. καὶ σημ. 152. Γιὰ τὸν Περσεά, γιὸ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Δανάης, ἰδὲ στὴν Ἀντιγόνη μου σημ. 994.

1532 κ.έ. **Ἀγγελιοφόρος.** Στὸ ἀρχαῖο Ἑλληνικὸ θέατρο οἱ τραγικεῖς πράξεις δὲν γίνονται μπροστὰ στὰ μάτια τῶν θεατῶν, ὅπως στὸ νεώτερο θέατρο. Ἡ ἐκτέλεση τέτοιων πράξεων μπροστὰ στὰ μάτια τῶν θεατῶν εἶναι πρᾶμα βδελυρὸ. Μόνον ὁ Αἴας τοῦ Σοφοκλῆ αὐτοκτονεῖ μπροστὰ στὰ μάτια τῶν θεατῶν. Τὴν ἀφήγηση τῶν τραγικῶν πράξεων ὁ ποιητὴς ἔβανε στὸ στόμα τοῦ μαντατοφόρου (ἀγγέλου), ἀφοῦ τὴν τεχνουργοῦσε μὲ μεγάλη σαφήνεια, ζωηρότητα καὶ παραστατικότητα. (Πρβλ. ἀφηγήσεις στὸν Ἰππόλυτο, Μήδεια, Βάκχες, Ἐκάβη κ.τ.λ.).

Στὴν φημισμένη Ἰταλικὴ μετάφραση τῆς Ἰφιγένειας ἐν Αὐλίῃ δὲ ἀπὸ τοῦ Τζιούνιο Γκαρράβανι, ποὺ παίχτηκε τὸ Μάη τοῦ

1930 στο άρχαιο θέατρο τής Συρακούσας, τὸ Ἴταλικὸ Ἰνστιτοῦτο τοῦ ἀρχαίου δράματος καὶ ἡ ἐξεταστικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ διαγωνισμοῦ ἀναγκάστηκαν γιὰ λόγους καλλιτεχνικοῦ καὶ φιλολογικοῦ γιὰ τὴ νέα μετάφραση τῆς τραγωδίας αὐτῆς νάποκόψουν ὀλόκληρη τὴν τελευταία σκηνὴ τοῦ Ἄγγελιοφόρου, ποῦ παρουσιάζεται στὸ ἀρχαίον κείμενον γιὰ νὰ ἀφηγηθεῖ τὸ θαῦμα τοῦ ἔγινε στὸ βωμὸ τῆς θεᾶς Ἄρτεμης, τὴν ἀντικατάσταση δηλ. τοῦ θύματος μὲ μιὰ ἐλαφίνα καὶ τὴν ἀνάληψη τῆς Ἰφιγενείας στοὺς οὐρανοὺς.

1559. **Κανεῖς νὰ μὴ μ' ἀγγίξει.** Τὸ ἴδιο λέει καὶ ἡ Πολυξένη, στὴν Ἐκάβη, στ. 547.

1563. **Ταλθύβιος.** Ἰδὲ σημ. 95.

1571. Ἡ θεὰ τῆς παρθενείας καὶ τοῦ κυνηγίου Ἄρτεμις συνταυτίζεται καὶ μὲ τὴ Σελήνη. Πρβ. Ἰφιγ. ἐν Ταύροις, 21.



Ἔκδοσις Δ', 1971 (IV) — ANT. 83.000 — ΣΥΜΒ. 2086/29-3-71

Ἐκτύπωσης-Βιβλιοδεσία: ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ «ΛΙΘΟΓΡΑΦΙΚΗ» Ο.Ε.—ΧΡ. ΣΤ. ΧΡΗΣΤΟΥ



0020556650

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

